Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

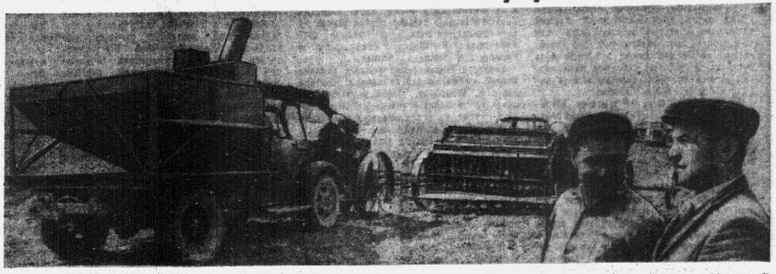
(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Министрий Советей орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 112 (4437). ЕРА, 21 сентябрь, 1967 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ



Дика вIаштIехьдаьнихад Грозненски района «Староюртовский» яхача совхозе гурахьа дув ялат дIадера гIулакх. Ханнахьеи дикеи оахам даьдар, фу кийчдаьдар.
СУРТА ТIА: трактерист Эльмурзиев Салмани (аьрдехьа) цхьоалагIча отделене агроном Мальсагов Султани.
Н. Кобиашвиле сурт.

НАХА ГIУЛАКХ ДАРА — ДЕННА ТЕРКО

Дерригача советски халкъо санна, Октября ЦIей сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь, чуйнна къахьегаш ба республика бытови предприятешкара болхлой. Сийлен а бехктокхаме а декхараш да цар кхоачашдераш. Наха махулла дикагIа гIулакх делга вIаштIехьдаккхара даим йоакхо ю вай партеи правительстваи. ХIанз дукха ха йоацаш КПСС Центральни Комитетой СССР Министрий Советой тIайийцаб «Бахача наха цIагIа эша гIулакхаш делга дIахо дегIаддаладара де деза рий хьакъехьа» бола соцам. Цо кердa декхараш оттаду наха гIулакх деча сфера болхлошта хьалхашка.

Белгалдаккха деза вай республике укх тIеххьарча хана наха гIулакх делга цхьайолча моттигашка дикка тоаденнилга. ДуккагIа хиннай механизированни прачечнеш, павильонаш, ательеш, комбинаташ, цIагIа эша гIулакхаш ду кхыйола предприятеш, лакхденнад наха деча гIулакхий бодрамаш.

Цхьайолча бытовой предприятеша геттара дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх. Даим план тIеххкхоачаш еш, арахецача продукце дикал лакхъеш хьайоагIа Грозненски индпошива фабрика коллектив. БархI бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй № 1 йолча Грозненски быткомбинато. Нах чIоагIа раьза хул цо деча гIулакхашта. Цу тайпара масалаш кхы дуккха а доалале йиш я. Дукха ба республика бытовой предприятешка шоай декхараш сийленца кхоачашдеш бола болхлой а.

Цхьабакъда, хIанз а дукха кхоачамбоацараш да республика бытовой предприятей балха юкъе. Республика къахьегамхошта бытови гIулакх деча Министерства чуйоагIача 18 предприятех нийсе кхоачашъяьяц бархI бетта план. Царех я Грозненски № 4 йола горбыткомбинат, Шелковской, Наьсарен, МалгIабика, Урус-Мартана райбыткомбинаташ, иштта кхыйраш. Цига доха я наха деча гIулакхий культура, дерттIа кхоачашдац къахьегамхой хьашташ. Цу предприятей балха леткъаш дукха нах хул, цхьабакъда хувцалуш хайра хIама дац.

Цхьацхьайолча бытови предприятешка геттара эсала латт механизаци яра гIулакх. Дукха моттигаш я бытови предприятешка шоай болх ца бовзаш а, хIаьта цунах дог ца лазаш а бола нах латташ.

Дукха кафеш, столовеш я болх во вIаштIехьбаьккха. Даа хIама дика кийчдаь хилац, чура болхлой гIожа хул нахаца, очередах латташ ха йоае езаш хул.

Къаьстта дукха кхоачамбоацараш да цу хьакъехьа юрташка. Цхьайолча гаьнарча моттигашка вIалла дIа а кхачац бытовой гIулакх, кIезига я дIа-юха дела мастерскеш.

КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тIа белгалдаьккхад, юрташка бахача наха чIоагIа эша гIулакхаш делга сихагIа дегIаккхувла дезилга. 1967—1969 шерашка хIара районни центреи нах бахача йоккхийча пункташкеи хIанзарча технологически оборудованеца кийчъяь, цIагIа эша гIулакхаш ду комбинаташи павильонаши хьалъелга а, хIаьта колхозашкеи совхозашкеи цIагIа эша гIулакхаш ду цIенош е комплексни приемни пункташ вIаштIехьйоахилга а алашде дезилга.

Цу хьакъехьа доккхий декхараш хьалхашка отт колхозаштеи совхозаштеи. Цар шоай низашца а шоай ахчах а дукхагIа хьалъе еза банеш, комбинаташ, цIагIа эша гIулакхаш ду павильонаш, хIаьта иштта цIагIа эша гIулакхаш деча предприятешта договорий хьалех царна хиланза яргйоаца помещенеш, транспортни средстваш тела а коммунальнии кхыдолей гIулакхаш де а деза.

Дукха колхозаш, совхозаш я вай республике уж гIулакхаш де торонаш йолаш. цхьабакъда цхьаболча кулгалхоша йоакхо яц цу гIулакха.

Кхы дIахо ла мегаргдац наха гIулакх деча балха юкъера кхоачамбоацараш.

ХIанз наха гIулакх деча сфера болхлошта хьалхашка латта керттера декхар да КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам тIа белгалдаьккхача тайпара болх вIаштIехьбаккхар. Цар девиз хила еза къахьегамхошта махулла дукхагIеи дикагIеи гIулакх дар.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, моттигера Советаш декхарийла я наха гIулакх деча предприятешта кулгалделга тоаде, цар балха культура лакхъе. Даим терко е еза къахьегамхошта деш дола бытовой гIулакх дIахо дегIаккхувлараи тоадараи, из гектара лоархIаме долга дика кхета а деш.

Къахьегамхой хьашташ тIа-тIа дегIаухаш латт. Уж дизза Iалашде йиш хургьяц бытовой предприятей болх кердадар юкъе а цхувлаш, вIаштIехь ца боаккхе. Шера юкъейоалле еза механизации автоматизации, дукхагIа оттае еза керда оборудовани.

ХIанз кIиран цхе дийнахьа болх беча хана къахьегамхой дуккха чукъа ха я. Цхьабакъда, цу ханах шоай доIамех пайда эца йиш хургьяц цар, нагахьа санна бытовой гIулакх дика ца лоаттадойя.

ЧIоагIа лоархIаме да общественни кхачан предприятей болх дика вIаштIехьбаккхар. Столовешка, кафешка чам болаш, тайп-тайпара кхача хила беза, нах очередах дукха латта безаргбоацаш бе беза болх. ДукхагIа хилийта еза кулинаре тикаш, домови кухнеш, промышленнии предприятешка дукхагIа вIашагIйохка еза цехови раздаточнеш, буфеташ, иштта кхыйраш. Цахаддаш балха юкъеккхувла еза керда формаш.

Берий бешамийи яслейи болх вIаштIехьбаккха беза даьйи ноанойи балха денга хьежжа.

Къаьстта терко е йоагIа юрташкара бытовой предприятеш дегIаккхувлара. Пачхаьалкхено дукха средстваш хьахийцай цу гIулакха. Юрташка пайдане да дIа-юха дела мастерскеш вIашагIйохкар а. ХIара бригаде, ферме, гаьнарча цаьгIенашка къахьегача наха бытовой гIулакх дIакхоачаргдолаш вIаштIехьбаккха беза болх.

Къаьстта чIоагIа уйла е езаш гIулакх да кадраш кийчъяр. Бытовой предприятешка хилийта йиш яц шоай болх бе башха ца хеташ, кулга цIена боаца нах. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я бытовой предприятешка кадраш кийчъяра болх цIенхаштта тоабе. Бытовой гIулакх дика довзаш, безаш, цунах дог лазаш бола нах хила беза хIара бытови предприяте къахьегаш.

Наха гIулакх деча сфере къахьегаш волча хIара болхлочун сийлен декхар да болх махулла тоабар, къахьегамхой раьза хургболаш бытовой гIулакхаш делга вIаштIехьдаккхар. Сийлахь-боккхача Октябра ЦIейна цар кийчдергдола совгIат да из.

СИЛОС ЙОЛЛАШ БА

Дика вIаштIехьдаьхад силос йоллара балхаш Сунженски района «Победа» яхача колхозе. Силос йолла 15 августе болабеннабар колхозхой, хIаьта цу хана денз укхаза Iалашъяьр бархI эзари пхи бIаьи тонн силос я, вешта аьлча хIара Iатта итт тонн кхоач из.

Дикал лакха йолаш я укх шера колхозе силос. Дукха ха я оаха укх тайпара дика силос ца йолла, — йоах колхоза керттерча зоотехника П. И. Локтева, — хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 260—300 центнер силосни масса чуэц механизатораша.

А. АЛБАКОВ.

Шера план кхоачашъяьй

Ди тIехьа гаргагIерт вай мехка Советски Iаьдал этта 50 шу дуза деза цIей. Цу денна сийленца накъаяхара тIаийца хинна социалистически декхараш хIанзлехьа тIехкхоачашдаьд Грозненски № 2 йолча гIишлон материалий комбината коллективо. КарагIдаьнначох кхоачам ца беш, кхы а хьинар айденна къахьегаш ба комбината болхлой. Валови продукци арахецара нийс бетта план 2-ча сентябре кхоачашъяьй цар. ХIанзлехьа иттлагIча бетта чотах арахийца продукци 170 эзар гаргга сома маьха я. Битумни цаьхат арахецара шера план 16-ча сентябре кхоачашъяьй, хIаьта этта кирпишк арахецара нийс бетта план 23-ча сентябре кхоачаш а вш, планал совгIа арахецаргъя 1,5 миллион кирпишк.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Керттердар да къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, социалистически яхье яьннача цехаша, сменаша даьхача толамий хан-ханнахьа итогаш яр. Балха тIа нийсленна кхоачамбоацараш сихха дIадахара хьдда йола мероприятеш балха юкъехкхухь. Къахьегама овсарле лаьхлургйола, арахецача продукцега дIабода мах лохлургбола дукха керда резерваш гучаяьхай укх шера. Уж мероприятеш чакхйоахача къаьстта дика къахьийгад хIанзлехьа шера план кхоачашъяьча Стронова Елизавета керте латтача битумни цаьхат деча цеха коллективо. Иштта дика къахьегаш я Башкова Зинаидас кулгалду этта кирпишк еча цеха коллектив а. Кирпишк арахецара нийс бетта план 13-ча сентябре кхоачашъяьй цо.

Цу комбината болхлошта цахаддаш хьекхам телаш хьинаре къахьег Яхьяев Султана, Лаврентьева Александрас, Кравченко Николая, кхычар. Царех хIаране массехк балха говзал я. Цудухьа вIаштIехьдоал цар юкъера лаьрхIача хIара сменах нормаш 125 — 130 процент кхоачашъе. Уж къахьегама толамаш цар хетаду Октябра дезача цIейна.

Б. КОСТОЕВ.

ДИКА ХЬУВКЪАМ КХЕБАЬБ

Укх деношка шекара свекла чуэца болабеннаб тха совхоза къахьегамхой. Дика хьийкъай укх шера из маьхера культура. Иштта, шоллагIча отделенерча Хамурадов Хьамзата звенос делаеча хIара гектара тIара участкашка юкъера лаьрхIача 400 центнер шекара свекла чуэц. Иштта дика хьувкъам кхебаьб Мальсагова Яхийта керте латтача звено коллективо а, цига хIара гектара тIара 350 центнер йоал.

Планах совхозо пачхаьалкхенга ерригa йохка езар 8000 тонн шекара свекла я, хIаьта из болх болабаьча хьалхарча массехк дийнахьа еххар 800 тонн я. Хьагучох шекара свекла йохкара план дикка тIехкхоачашъе вIаштIехьдаргда совхоза.

Цул совгIа гидуаргаш чуэцаш ба тха совхоза механизатораш, групповой, методаца бу из болх. ХIацз совхоза ялхха а комбайн шоллагIча отделене гидуаргаш чуэцаш я. Комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта белгалбаьннаб Э. Цуцаев, С. Цуцаев. Сменни норма бархI гектар йолча, царех хIаране 10—12 гектара тIара чуэц гидуаргаш.

Совхоза механизатораша, берригача къахьегамхоша шоай низ кхоачар ду Советий Iаьдала 50 шу дузача ЦIейна къахьегама толамашца накъабахара.

С. МУКАЕВ,
Урус-Мартана района «Горец» яхача совхоза агроном.

РЕВОЛЮЦЕ ТУРПАЛА СИЙНА

18-ча сентябре Нохч - ГIалгIай пачхаьалкхен драматически театре Шерипов Асланбек ваь 70 шу дизара хетаяь Грозне общественноста торжественни сайре хилар. Театр тIанк аьнна хьалдиза нах гулбеннабар. Торжественни сайре хьайийллар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Апряткина С. С.

Шерипов Асланбека турпалера вахар дувцаш доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Бокова. Цул тIехьагIа Нохч - ГIалгIай пачхаьалкхен филармоне солисташеи оркестрои, Нохч - ГIалгIай иллеи халхареи ансамбла артисташеи доккха концерт оттадир. Концерта юкъе яр Шерипов Асланбека хетаяь произведенеш.

Терски республика къахьегача халкъий съезда пхелагIча сессе Шерипов Асланбека даь къамаьл дийшар Нохч - ГIалгIай драматически театра артиста М. Давлетмерзоева.

БАКУРЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА IИЛМАН КОНФЕРЕНЦЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета цIерагIа моаршал дайт оаха Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизараи Азе, Африке, Латински Америка халкъий къамий - кортамукъален болама цо еча влияненеи хетаяьча Дунен халкъашта юкъерча Iилман конференце гулбеннача доазол дехьарчеи советскии Iилмахошка, общественнии политически деятелашка.

Конференци гулъеннай массанахьа а цхьатарра дуне кердадоаккха зама, социальнии къамаьи Iазапа массе тайпашта нах кIалхарбоаха зама хьайийллача Сийлахь - боккхача Октябра сийлахьа юбилей советски халкъои дерригача прогрессивни адамашеи белгалйоаккхача деношка.

Конференци Баку, сийлахьа революционни традицеш йолча, сийлахь-воккхача Ленина инициативах Малхбоален халкъий исторически съезд хиннача городе гулъяро белгалдоаккх къамий-кортамукъален болама болхлой классо общество социалистически эргаяккхара лоаттабеча къовсамца кIоаргIа бувзам хилар.

Россерча социалистически революце чIоагIа хIама техар империалистически колониальни доала ерригача системана, къамий - кортамукъален болам дегIаккхувлара низ бола стимул хилар цунах, цо юхь йолайир империализма колониальни система кризиса.

Ленински къамий политика чакхъяккхаро сома а даьхар, къаьстта шоай творчестваги дига гIовтта а дир хьалха тоIадаь даьккха Россе халкъаш, политически, экономически, культурни гIулакхашта бокъонца йола нийсхо Iалашйир тха мехка дерригача халкъашта. Советски Союзе социализм хьалъяра опыто къаьгга хьахьокх, тIехьадиса хилар, къел, йоазувдешар ца хар лоацача исторически ханашка дIадаккха, экономика, Iилма, культура дегIаккхувлача, зIамигеи доккхеи мел долча дерригача халкъий общественни вахара дерригача доакъошка башха-дика толамаш даха мишта йиш я.

Дуккхача къамех латта тха социалистически пачхаьалкхе дегIаахара опыто практике хьахьокх социализма идеяш, пролетарски интернационализма идеяш котъялар.

Сийлахь - воккхача Ленина васкеташ кхоачаш а деш, Советски пачхаьалкхено нийсса чакхйоах кхыча мехкий халкъашцарча вежарий солидарностеи доттагIалеи политика, империалистически Iазапеи агрессеи массе тайпа гIулакхашта духьала цар лоаттабу къовсам хьал а лоацаш. Цо политически гIо а ду, материальни новкъостал а ду къамаш мукъададахара низашта паргIатои социальни прогресси бахьан долаш цар лоаттабеча къовсаме. Цунна дола тешал—шоай даьхе кхычарех тийша ца хилийтар духьеи паргIато бахьани американски интервенташта духьала латаш долча Вьетнама турпала халкъа Советски Союзо массе оагIорахьара, тIа-тIа доккхагIа ду новкъостал, Iарбий халкъаша Израила агрессивни гIулакхаштеи цуи дог ураувттадеча империалисташтеи духьала лоаттабу нийсхои къовсам хьаллацар.

Азе, Африка, Латински Америка халкъаш шоай опытах тийшал империализм, эггара хьалха США империализм, къамий - кортамукъален болама керттера моастагIа хинна а йолаш а хиларах. Хьаштдолча эуламалла йода из къамаш мукъадоахилгеи социальни прогресси юхасоцае гIерташ. Цхьабакъда, халкъа духьалара из политика чакхъяргйолаш яц. ХьалхагIа Iазапе лоаттадаьча дуккха а дукхагIа долча халкъаша IоцIенъяьй колониальни режимаш, политически экономически гIулакхашта кхычарех тийша хургдоацача наькъа тIа даьннад уж, бокъонца шоай мехкаш айдара лард а йоллаш.

Дунен тIа дац сийрдача кхоаненга долха Азе, Африка, Латински Америка халкъаш юхасовцадулургдола низаш. Цунна бола тешам ба чIоагIлуш латта къамий - кортамукъален болама дунен социализма низашцареи дунен халкъашта юкъерча болхлой класса къовсамцареи цхьоагIо.

Бакински конференце дакъа лоацараша шоай балха тIа толамаш дахар лов тхона. Конференце шийгара дакъа лоацаргда аьнна хет тхона лоархIамера проблемаш кийчъяреи къамий - кортамукъален болама практически опыт Iомаяреи гIулакха юкъе.

Л. БРЕЖНЕВ,
КПСС ЦК Генеральни Секретарь.
Н. ПОДГОРНЫЙ,
СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель.
А. КОСЫГИН,
СССР Министрий Совета Председатель.

1967 шера 19 сентябрь.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ПИСЬМОШКА ХЬАЖАРАИ ТIАЙЙБЕЛГА ВIАШТIЕХЬДАККХАРАИ БУ БОЛХ ТОАБАРА ХЬАКЪЕХЬА

«Къахьегамхой писмошка хьажараи тIайийбелга вIаштIехьдаккхараи бу болх тобара хьакъехьа» соцам тIайийцаб КПСС Центральни Комитето. Соцам тIа белгалдоакх, партийни, советски, профсоюзни, боахама органашка шоаш кхухьийтача письмош тIа советски наха боккхача политически халкъа боахамеи лоархIамера дешаш гIеттадеш хилар, промышленни предприятей, транспорта, юрта боахама, культураи искусстваи учрежденей, торговле, общественни кхачан, бахача наха цIагIа эша коммунальни гIулакхаш дара болх тоабара хьакъехьа предложенеш телаш хилар. Заявленеш тIеи жалобаш тIеи иштта дувц партийни, советски, боахама, общественни организацей балха юкъера кхоачамбоацараш, общественни доалехьен хьурмат ца дарах, законаши советски граждананий бокъонаши телхаярах йола факташ ювц.

Парте халкъаца лоаттабу бувзам чIоагIбареи шербареи, пачхаьалкхен гIулакхашта доал деча юкъе бахача наха дакъа лацара лоархIамеча формаех цаI, общественна хетар хьаоалаш йола средство, мехка вахарах бола хоам духбувла хьаст ба къахьегамхой письмош. Из теркал а деш, парте нийсса чакхбоах къахьегамхой письмошца беча балха тIа ленински принципаш йизза кхоачашъяра тIаберзабаь никъ. Укх тIеххьарча шерашка белгалара дика болх баьб партийни, советски, профсоюзни, боахама, кхыча организацеша письмошка, жалобашка, заявленешка хьажара лаькъе. Царех дукхагIъярашка лаьрххIаи шоай ханнахьеи хьеж, тоадаьд къаьст-къаьста граждананаш тIайийбелга.

Цунца цхьана КПСС ЦК-ана хет, къахьегамхой письмошца беш бола болх хIанз а дуккхача наьха инициативеи творчески хьинари дегIаккхувлара, бахача наха денна эшарийи царна хьашт дарийи чIоагIагIа терко яра даькъе парте XXIII-ча съездо дIадийхарашка хьежжа бац, аьнна. Дуккхача партийни, советски, профсоюзни, боахама органаша анализ ца письмой чулоацаман маIанаи, бахача наха жалобаш язъеш дола бахьанаши хьалаши дIададахара де доагIар дац, маьхерча предложенешка шоай ханнахьа хьажара йоакхо кIезига ю.

Дехарашкеи жалобашкеи дерттIа хьожаш ца хиларах письмой автораш раьза боацаш хул, шоаш болча моттигашка къоастадулургдолаши къоастаде дезаши долча дешашта центральни партийнии пачхаьалкхени органашка дIахо ца яздича балац.

Предложенешка, заявленешка, жалобашка хьожача хана массаза а юкъарчал доацаш дакъа лоацаш хилац предприятей, учрежденей, ведомствай кулгалхой; письмошка оттадаьча дешашка шоай ханнахьеи нийсен хьожий хара денна тIахьожам лоаттабац цхьайолча организацешка. Жоп дарга хьежаш багIаш йаьхха ха йоакх дуккхача заявителаша, хIаьта дуккхаза а кертагIдаьхачул тIехьагIа мара кхачац формальни отпискаш а. Заявителаша лодкъабеш бола кулгалхой хьажийта жалобаш юхаккхухьийташ а я моттигаш. Жалобашка хьажараи царга хьожача тIахьожам лоаттабараи кхоачамболаш юкъеозац моттигерча Советий депутаташ, партийни, советски, профсоюзни актив. Къаьсткъаьстача министерствай, ведомствай, халкъа тIахьожамеи прокуратураи органий гIулакхашка даца йоагIаш йола моттиг лаьцаяц къахьегамхой письмошца беча балхо. Посетителаш тIаэцаш хьдда порядок делаяц дуккхача учрежденешкеи организацешкеи, тIаэца деноши сахьаташи оттадаьдац, болх чакхбаьнначул тIехьагIа уж тIайийбелга вIаштIехьдаьккхадац. Дешаш къоастадара эшаш йола бокъонаш йоацаш болча къахьегамхой тIайийбеш болхлоша моттигаш нийслу каст-каста. Дуккхаза а моттигаш хул, оаш яхар дергда аьле посетителашта дош а лийя, из кхоачаш ца деш.

Дуккхача хьале уж белгалдаь кхоачамбоацараш хилара маIан да предложенеш, заявленеш, жалобаш советски, профсоюзни, боахама органашка къоасталеча хила боаггIаш бола партийни тIахьожам ца хилар. Дуккхача партийни комитеташа кIезига ладувгI, цу дешах лаьца еча отчеташкеи хоамашкеи, къахьегамхой письмошка лаьрххIа а нийса а хьажара хьакъехьа парте енна указанеш нийсса кхоачашъелга массаза а дизза хьадехац предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошкара.

Союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте краевой, областной, городской, районни комитеташта, союзнии автономнии республикай Министрий Советашта, къахьегамхой депутатий краевой, областной, городской, районни Советий исполкомашта, министерстваштеи ведомстваштеи, профсоюзнии комсомольскии органашта тIалиллад из болх тоабелга, къахьегамхой письмошка, заявленешка, жалобашка хьожача хана ленински принципаш нийсса кхоачашъяр Iалашделга. Письмоца беш бола болх шоай гIулакхий лоархIамегIарча участкаех цаI санна лархIа беза.

Къахьегамхой заявленешкеи жалобашкеи хьажара беча балха юкъе дакъа лаца деза предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша, цар заместителаша, кхыча, письмошка дувцача дешаех лаьца решенеш тIаэцаш йолаш болча кулгалдеча болхлоша.

Союзни республикай компартей Центральни Комитеташ, парте краевой, областной, городской, районни комитеташ декхарийла я партийни, советски, профсоюзни, боахама организацешка письмошка шоай ханнахьеи лаьрххIаи хьежийтара даим тIахьожам лоаттабе; цу балхагарча хьалхара доагIар предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошкара дизагIа хьадеха, къахьегамхой письмошка дерттIа ца хьажарах бехке болча наха чIоагIгIа таIазар де.

Партийни, советски, профсоюзни, боахама органашта могIдаьл письмошца беча балха а партийни комитетий, исполкомий, профсоюзний комитетийи советийи заседанешка, къахьегамхой депутатий Советий сессешка, министерствайи ведомствайи коллегашка къахьегамхой тIайийбара а дешаш хан-ханнахьа дувцилга, цу гIулакха тIара кхоачамбоацараш дIадахара сихха де дезар делга. Къахьегамхой письмошта массе оагIорахьара тохкамбараи хьажараи союзни республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомий, обкомий, горкомий, райкомий членаши членалла кандидаташи, моттигерча Советий депутаташ, партийни, профсоюзни, кхыча общественни организацей ревизионни комиссей, халкъа тIахьожама комитетий членаш, советскии профсоюзнии актив юкъеозилга.

Ерригa пачхаьалкхени общественнии органаш декхарийла я шоашта лохерча предприятешка, учрежденешка, организацешка письмошка, заявленешка, жалобашка хьажара дерттIа порядок делайой-яций даим хьежа; къахьегамхой депутатий Советий сессешка, исполкомий заседанешка, къахьегамхой собранешка предложенешка, заявленешка, жалобашка, хьажара болх малагIча хьала тIа ба хойташ юкъ-юкъе отчеташ тела еза моттигерча Советий исполкомаша, предприятей, учрежденей, организацей кулгалхоша. Гражданий жалобашкеи заявленешкеи хьежеи царех де дезар деи цу моттигашка болхлой ухийтилга юкъедоаладе деза. БиззагIа пайда эца беза письмошка, тIайийцача хана, кепайоазон тIа, хIаьта иштта жалобай книгаш тIа партийни, советски, профсоюзни, боахама организацей болх тоабара къахьегамхоша яьча критически замечанеехи предложенеехи. Къаьстта уйла тIаяхийта еза шозлагIа еннача заявленешкеи жалобашкеи хьажара, уж яхкийтара бахьан бокъонца тахка деза.

Къахьегамхой письмошка хьажа деза, массаза а, письмош тIа оттадаьча дешаех хоадамболлаш йола решени тIаэца езаш йолча организацега, учрежденега уж хьахкаьчача дийнахьа денз цхьан беттал тIех ха ца йоаккхийташ. Нагахьа санна предложенешка, дехарашка е жалобашка хьажара дуккха ха эшаш моттиг нийсъелча, цу хьакъехьа ший ханнахьа хоам бе беза письмо авторага. Предприятешка, учрежденешка, организацешка бокъонца нийса деладе деза баха нах тIаэцаш оттадаь деноши сахьаташи.

ЙоагIгIаш йолча организацешта тIалиллад къахьегамах йола хIанзара законодательство кхоачашъеча лоаттабу тIахьожам чIоагIбара, къахьегамеи кхычеи дешаех къахьегамхой жалобаш хьахулийташ дола бахьанаши хьалаши дIададахара де дезар делга; правови пропаганда чIоагIъелга, советски законаш бахача наха юкъе шерра дIадовзийтилга Iалашдеш йола мероприятеш кийчъелгеи чакхйоахилгеи.

Центральнии моттигерчеи газетийи журналийи редакционни коллегеш декхарийла я боккха общественно-политически лоархIам болаш йолча жалобехи сигналехи лаьца яздаь газеташ дешарий письмош а цар тIа оттадаь дешаш тахкарахи царга хьажарахи бокъонца хьахиннараш белгал а деш яь решенеш кепаетта, письмошца беча балха дика опыт ювца, редакцешка заявленешка хьежилга тоаде. Цунца цхьана, хьагучабаханзеи критика лязеи баргбаш письмошка меттакIаьлеш дувцаш бола нах.

Партийни, советски, профсоюзни органашта, предприятей, учрежденей, организацей кулгалхошта тIадиллад кепайоазон тIа араяьннача материалех ханнахьа де доагIар делгеи цу хьакъехьа газетийи журналийи редакцешка хоам белгеи.

ТУРЦЕ ПРЕМЬЕР-МИНИСТР МОСКВЕ КХАЬЧАВ

МОСКВА, 19 сентябрь. (ТАСС). Советски правительства вийха тахан официальни визитаца Москве кхаьчав Турецки Республика премьер-министр Сулейман Демирель.

Внуковски аэродроме турецки правительствана керте латтачоа накъабахабар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгини кхыбола официальни нахи.

«КОСМОС-178» — СИГАЛА

19-ча сентябре Советски Союзе сигала яхийтай «Космос-178» яха аргIанара лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о дIакхайкаьча программага хьежжа космически аре, тахка лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш: лаьттан тIехенна эггара дукхагIа гаьна яьннача хана (апогее) 205 километр; лаьттан тIехенна эггара дукхагIа гаргаенача хана (перигее) 135 километр; орбита оагIора ластар 50 градус.

ПАРГIАТОННА, СЕРДАЛОННА КУРРА БАЬ ТIАХЬЕХАМ

Адамлен дикагIа йола идеалаш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама вай мехкарча дерригача къамех дола адамаш гIовттадаьд Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце. ХIара халкъо шийна юкъера хьахийржаб шоай къамий къахьегача адамашта дагIалаттараши цар уйлаши, уж кхача гIийртараши цар сатийсараши кхайкадеш хинна толашагIа бола викалаш. Октябрьски революце хана нохчий халкъа из тайпа толашагIа вола викал хиннав Асланбек Шерипов.

Из ваьв 1897 шера 18 сентябре. Шерипова мировоззрени хьахила йолаеннай реакцен дунен хьалхарча тIемеи шерашка, цун сакхетама юкъарчал доашаш воздействи яьй Къилбаседа Кавказерча революционни боламе хьалха латта низ а хинна дІаьттача грозненски пролетариато. Грозненски болхлой вахари къовсами зувш Iомадеш, революционни идеяш чулуацаш хиннав Асланбек. ЗIамига волча хана деза гуш хиннад цунна къахьегача нохчий хала вахар. Классически литератураца, къаьстта а Горьке произведенешца, безам хиларо дикача оагIорахьара влиянин яьй зIамигача сага прогрессивни мировоззрени хьахилара. 1917 шера июнь бетта Грозне реальни училище йистеяьккхай Асланбека. ДІадоладеннад цун деналера общественни гIулакхаш.

Февральски революци хинначул тIехьагIа нохчийи гIалгIайн къахьегамхой революционни Россех, грозненски болхлоех дІахоадабе а гIулакх реакционно - националистически, буржуазно - помещикий строй вІашагIйолларга кхоачаде а гIерташ долла хIама даьд лоамарой буржуазе, доккхийча лаьттай даьша, шейхаша, кулакаша, бІаьхийча моллаша. Реакционераша, классово - хийрача интеллигенце кулгал а деш, вІашагІъехкаяр «къамий» комитеташ оалаш хиннараш. Ткъо шу даьнна Асланбек Шерипов февральски революцех, шийн халкъа паргІатои доIами бахьаргбола средство цунах дерхIаш ханнав из. Цудухьа демократически наькъа тIа баккха гIийртав из цу къамий советий болх, цар кулгалхошца палемика делаяьй цо.

1917 шу чаккхдоалаш Октябрьски революце влиянех сецца хувцам хиннаб Асланбека сакхетам чу: цун дог тийшад «ВІашагІкхийттача лоамарой союзи» Терско-Дагестански правительство оалаш хиннари контрреволюционни маIан долаш хиларах. Сийлахь-боккхача Октябро чIоагIача социалистически позицеш тIа оттавир Асланбек. Цун боккъонца дог тийшар Нохчийче классашта екъаенна хиларах, эггара хьалхарчарца кхеталаьд цо нохчий къахьегамхошта нохчий шоай эксплуататораша марксизмо яххача тайпара къиза классови Iазап тIалоатталеш хиларах. «Шоай бІеха гIулакхаш леладу шейхаша, лаьттай даьша, купецаша, подрядчикаша, спекулянташа, мародераша, моллаша, кхыча паразиташа, — яьхад Асланбека, — нохчий халкъа Iазап тIалоаттаду, эксплуаташи ю цунна, къахьегача халкъа хьашташ шоашта болча аьттон духьа мара теркаллац. нохчий къахьегамах бах уж. Цудухьа тхона, тхоай халкъ дег тIара дукхалезаш долча кагирхошта... хала да», — яьхад Шерипова. «Денал долашагIа хила, — яхаш кхайкав из къахьегамхошка, — долла хIама халкъа бе ма доаллий, ...цкъа вІашагІкхийте довла шо, тIаккха, цхьаккха а хургвац шоана унзара... Шейхашеи моллашеи чулаьллача унзарерча къорга чура Нохчийче кІалхаръяккха лаьрхIад оаха, хIаьта дунен тIа корабоагIаргбац тхо кхераден халкъа доIам бахьан долаш къовсамца лоаттабейташ юхакъовлеи могаргдола низ... Тхо теш халкъ гIоттаргхиларах, из хIанале а гIотташ латташ хиларах, цо Iаьдал шийн бе долларгхиларахи шийн вахар ше кхолларгхиларахи...».

1918 шу доладеннача юххье Узум-Хьажас кхерам тIатувссашехьа а Нохчашкахьара викал а волаш ше цхьаь Терски Халкъа съезда шоллагIча сессе вола Асланбек. Цу съезде ше къамаьл деш цо аьлар, нохчий халкъо къоабал а даь тешшаме тIаэцаргда Советски Iаьдал. Боккха болх баьб Шерипова Нохчашкахьа Советски Iаьдал оттадеши моттигера контрреволюционни гIозараш хьагучадоахаши.

1918 шера ноябрь бетта Терски республика къахьегача халкъий съезда пхелагIча сессе ше къамаьл деш цо яьхад: «Нагахь санна Бичерахова контрреволюцена, казакашта юкъе овлаш кораде мегадале, хIана цунах ха деза Чермоева контрреволюцена нохчийн гIалгIайн халкъашта юкъе а овлаш коралоагIаргдолга. ХIаьта, нагахь санна къахьега казакаш тохкамах бийза чакхбаьннабале, из тайпа тохкам тха а ла бийзача мег». Шеко хила езаргйий Советски Iаьдала тешаме хилара даькъе цу хана хьалханика отта безаш хиннача тохкама хьакъехьа Шерипов бакъ хинна а хургдар гуш хинна а хиларах.

Советски Iаьдал гоама хиларга диллача нохчий шейхи английски короли цхьатара лаьрхIав Асланбека, хIаьта чермоевщинах лаьрхIай цо «къахьегамо капиталаца болабаьча дунен къовсама эпизодех цаI». Цо хьаэца хIама дитадац «единн потока», нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе классаш яц яхача теорех, цо хьагучаяьхай машар хургбоацаш йола классови вІашдухьаленаш». Цо эгIазалца хьагучадаьхад кІайгвардейски инаралий Алиева, Чуликова, кхычар гIулакхаш, хIана аьлча деникински бІунаша цар новкъосталца йохаяьй юрташ, Iодахийтад кхалнаьхеи берийн цIий, боабаьб бІаьшнIеэскархой.

Шерипов Асланбеках доахкаш хиннача тIехдикача гIулакхех цаI дар цун интернационализм, Советски мехка халкъашта юкъерча, Нохч-ГIалгIайчен дукккхача къахьегамхошта юкъерча доттагIала идеологи. Нохчийн гIалгIайн къамех болча наха юкъе революцера болхлой класса, белгтала аьлча Тирка йистерча Грозненски пролетариата хьалхле делаяра лоархIам эггара хьалха кхетабаьрех цаI хиннав из. «Грозненски район Терски областа экономически торговни центр хинна па Iеш, политически центр а я, — яьхад цо. — Грозне районе чугулденнад казакий, нохчий, кхычар хьаштел совнагIа, мадарра аьлча революце керттера низ а хинна латтача терски пролетариата керттерча доккхагIа долча даькъа хьашташ а... «Цу дешашкара гуш да Грозненх Терски областе революцен чIоагIален пункт доархIаш хиннача Сергей Миронович Кирова Шериповна влияни яь хилар. Асланбек Кировца вІашагІветтаваларо хоадамболлаш йола влияни йир цун коммунистически мировоззрени дегIаяра. С. М. Кирова лаккха мах баьб шийн къоначa доттагIчун - революционера.

Шийн доккхий революционни гIулакхаш Шерипов Асланбека чакхдаьхад Тымчук, Гикало, вежарий НосовгIар, Лозоватский, кхыбараш юкъе а болаш хиннача большевикий Грозненски комитетаца айхха бувзам лоаттабеши цо кулгалдеши. Из парте вахав эггара халагIча хана — ЦIе Эскар Грознера тIехьашка доалача хана. Парте дІачуэацар дехаш ше еннача заявлене тIа цо яздаьд: «Сона хов Грозныйи Къилбаседа Кавказера кхыйола городаши йитаяр яхаш Советски Iаьдал дІадоалаш доацилга, цудухьа со кІоаргта дог тийша ва Советски Iаьдал котдаргхиларах. ХьатIаотташ латт контрреволюцеца къовсам лоаттабе беза хала денош. Большевикий Коммунистически парте се дІачуэацар дех аз, цун мугIарашка а волаш къовсам лоаттабергба аз Деникина контрреволюционни эскара духьала. Советски Iаьдал бахьан долаш. Аз дув буъ. Октябрьски революце гIулакх бахьан долаш айса сай вахар дІалургхиларах».

Из цхьатарра дукхавезаш хиннав нохчийи гIалгIайи къеча нахан грозненски болхлоштеи, Кировна, Орджоникидзена, грозненски большевикашта. Къаьстта дог тохадолийташ доккха доттагIал хиннад цун, воккхагIа вола новкъост хиларах тарра, цунна дикагIча оагIорахьара влияни яьча Гикалоца.

Боккха кхетам болаш оратор хиннав Асланбек. Тирка йистерча халкъий V-ча съезде цо башха-дика къамаьл даьчул тIехьагIа, съездо массава раьза а волаш соцам баьб: «Нохчашкахьарча эггара хьалхарча марксиста къамаьл деррига туземи меттала доаккхалда, къаьстта кепа а теха, 10 эзар экземпляр нохчий къаманна юкъе дІадекъалда».

Терски халкъий съезда III-ча сессе Асланбека, «турецки ориентацена тIехьалаттараш помещикаш, князаш, буржуазин группаш мара ца хилар. Турцеи Германей империалисташ, тхо кортамукъадахарца безам а болацаш, тха края мехкдаьтта чений Iалама рузкъаш дІалувца безам болаш хилар» хьа а хьокхаш, хьагучадаьхад империалисташа леладераш, съездага дІакхайкадир, Нохчашкахьарен ГIалгIашкахьарен къахьегамхой берригача болхлошцеи ахархошцеи цхьана шоай паргIато лорае гIоргхилар.

Шерипов Асланбека ниса кхеталаьд эрсий, нохчий, гIалгIай, Къилбаседа Кавказе дахача кхыча халкъий исторически кхел цаI хилар, цудухьа шийн деррига коача дог дІаделир цо нохчий халкъа вай мехкарча дерригача кхыча халкъашцара доттагIал чIоагIдара гIулакха.

Контрреволюционна «Горски правительство» оалаш хиннача Къилбаседа Кавказе интервенци вІашагІйоххар духьа турецкий германски викалашца перговораш йолаяьча хана протеста болама керте эттар Шерипов Асланбек. Цун инициативах Терски халкъий Совета Нохч-ГIалгIай фракце шеррача заседане дувца оттадир из дош. Фракце эхь кхайкадир шоай къам дехкараштa, юстаркхайсар Чермоевеи цун компанеи шоашкара оттабаьрий контрреволюционни акташ. Цу заседане ше къамаьл деш Шерипова аьннад: «Сийлахь-йоккха эрсий революци бахьан долаш кхабчай вайга вай даьша бІаьш шерашка къийса из башха-дика паргІато...».

ПК-ас Къилбаседа Кавказе бахкийтача боккхийча викалаша С. М. Кировеи Серго Орджоникидзеси партийни организацешца цхьана долла хIама даьд контрреволюцена духьала къовсам лоаттабара дукккхача къамех болча къахьегамхой бІарча цхьа революционни фронт кхотаяр духьа. Вежарий союз вІашагІйоллеи кхотаеи гIерташ къахьийгад цар, цунах коталонга бола алхха ше цаI мара боаца никъ а лоархIаш.

Тирка йистерча халкъий шоллагIча съезде ше къамаьл деш, Шерипов Асланбека яьхад, къиза Iазап дар тхона, нохчаштеи гIалгIаштеи, самодержаве режим, къаьстта а къаманна тIерча Iазапага дилача. Цудухьа кхетадеш да, революци яьнначул тIехьагIа уж халкъаш къамаш мукъаладахара, вІашагІтохара наькъаца даха хилар. ХIанз вайна хов, дунеи халкъашта юкъера, социалистически вІашагІкхетар долга... Асланбека уж дешаш дешача хана дагаух Ленина дешаш: «Къам кхотадарал лоархIамегIа да болхлой интернациональ-но- кхотабар. Шерипов из къамаьл даь ваьнначул тIехьагIа къамаьл де дош йийлад гIалгIай викала Ахриев ГIапура. Цо шийна къамаьлаца бакъъяьй хьалхагIа къамаьл даьча оратора уж идеяш: «Нохчий халкъа викало укхаза мел дийшар, — аьннад Ахриева, — ше долча бесса тхона доагIаш а да, хIана аьлча тхо, цхьа халкъ да...».

Иштта бенаб вайна Октябрьски революце халкъий доттагIала керда чулоацам, нохчийи гIалгIайн халкъий хьалха латтача викалаша иштта лаккха айяьй пролетарски интернационализма сийрда байракх.

1918 шера октябрь бетта хиннача гIалгIай съезде Шерипов Асланбека гучабаьккхаб нохч-гIалгIай духовенства реакционни чулоацам. Цо яьхад, доал дизла шийн бе долла гIерт духовенство, революци яьннача дийнахьа дена цIур, моастагIал юкъедехкаш хьаенай из нохчаштеи гIалгIаштеи, дирача довнала ахийтаб уж шоайла. Йраз долаш я, яьхад Шерипова, Нохчийче сомаяьнна ха, набарах из сомаяьнна ха, халкъ сомадаьннад, из гIеттад шийн моастагIашта духьала, хIаьта цо уж тIера дІа а кхайсаб. ХIанз тийшеннача цу духовенства гаргаш тIа вай хьалъергъя керда, паргIата, низ бола Нохчийче».

Асланбека цхьан мугIаре лаьрхIай духовенстви нохч-гIалгIашха бола нах дына гIулакхашта чIоагIа тIабираш хилар теркал а деш, цу хана духовенствага гIолла шоай реакционни гIулакхаш чакхдоахаш хиннача эксплуататорий тайпай еррига комплекси:

...Юххера а кхоачашхилар Асланбека дагалаьттар. Республика къахьегамхоша партеи Советски паччахьалкхени, сийлахьдоккхача эрсий а вай мехкарча кхыча а халкъий новкъосталца хьаьий низ бола индустриальни, колхозно - совхозни, лакха культура йола, шийн промышленни продукци Советски Союза ерригача районашка а дунеи итташ мехкашка а йоалаш йола Нохч - ГIалгIайче. Юрта боахама къахьегамхоша мехкага укх юбилейни шера дохк къаьстта дукха ялат — 160 эзар тонн совгIа.

ХIаьта Нохч - ГIалгIайчен культурана карагIдаьннарех лаьца аьлча, уж довзаш да вай мехка меттел, цун доазонел арахьа а. Нохч - ГIалгIайчен байракха тIа леп Советски паччахьалкхеи йоккха кхо орден.

Асланбека дукха хIама даьд къахьега Нохчийче Чермоева бандай оагIонгахьара тIаьхоллабеннача кхерама духьала кхотаяра. Из кхерам теркал а беш, Серго Орджоникидзес 1918 шера ноябрь бовш хиннача пхелагIча съезде яьхад: «...Аллха нохчашка кхайка везаш ва со, хIана аьлча Чермоев вай лаьттан тIа воалалургвац, нагахь санна нохчий халкъа из довш ца хуле». ТIехьагIо Орджоникидзес яьхад, хIанз кхы юха оттаргдоацаш дІадаьннад къамашта юкъера моастагIал, хIаьта нохчий халкъ цу тохкамах чакх а даьннад. ЦIенагIа вола интернационалист ше хиларах тарра Асланбека гIеттадаьд йоккхийча масштабашка кхоачаш дола пролетарски интернационализма дешаш: «Нохчий ЦIеча Эскаро хIанз кхетаду, берригача цIеэскархошца оагIув оагIох а теха, дерригача дунен контрреволюционерашца лата деза ха хьатIакхаьчалга. «Ше вІашагІделлача Нохчий ЦIеча Эскарах Октябрьски революце лакхача идеалашта боккъонца мутIахьа бола нохчий къахьегамхой лаьрхIаб цо.

Шерипов гIалат ваьнавац: ер 50 шу да нохчийн гIалгIайи халкъаш вай Даймехка дерригача халкъашца цхьана вай мехка низ чIоагIбеш хьадоагIа, коммунистически общество хьалъеш доахка.

Шерипов Асланбека легендарни турпалала традицеш, кхыча большевикий яраш а санна, тIем тIа цун хинна майрали денали Дай-мехка тIемеи социализм хьалъяеи фронташка шоаш белгалдалийтача тIехьа тIалоагIача ноахалаша дІайийнад. Нохч - ГIалгIайчен деналерча революционерий традицеш дІахо кхухьараш а хинна дІаьттаб Советски Союза ТурпIалаш Нурадилов Ханпаша, Заболотный Иван, Бейбулатов Ирбейхан, дукха кхыбараш. Маьрша вахар хьалдеча уж тайпа гIулакхаш хьогойт Социалистически къахьегама турпалаша Кагерманов Оалхазара, Барахоева Лемкас, Пугачов Ивана. Нохч - ГIалгIайчен къахьегама турпалийи хьалха латтарийи сийлахьа дукхача къамех йола пледа а хинна дІаатта дукха кхыбараш.

...Турпалаш бовр, яьхад Маркса, малх чубизар морг да.

ЗаммигIача доглан тIазамо мыьлха зІанараш чулоацаш мо, Асланбека образо чулаьцад къаман доккхал из а волаш долча нохчий халкъа толашагIа дола гIулакхаш. Шерипов Асланбека хьахьекхад революционни демократ а Нохч - ГIалгIай цу эггара хьалхарча марксистехи коммунистехи цаI а ше хилар; Къилбаседа Кавказе, Терски областе лаьттача чоалханерча социально - экономически революционнии гIулакхашта классови анализ яла хайна воккха уйланхо ше хилар; халкъашта юкъера доттагIал чIоагIа хьаллоатталеши цIенагIа вола пролетарски интернационалисти ше хилар; талант йола, легендарни, майра командующи а кхетам бола просветитель а литератоэ а ше хилар. Къовсама халоно тIанийзай, чIоагIъяьй цун оамал. Из хиннав вай Дай-мехка цIенагIа вола Саги турпали.

Асланбеках ала деваш да Горьке дешаца:

«Хьо венна-м хилийта..., цхьабакъла, майрабарийн уйла чIоагIа ярийи иллеца массала а дийна хьокхам, паргIатонна, сердалонно бу кура тIахьехам а болаш вахаргва хьо». Шерипов Асланбека сийле йовргг па хилар Октябра гIулакх шаккха а лерг па хиларах латт. Цун уйлаш, идеалаш, дагалаьттараш кхоачашдаьд советски халкъий барт тайнача дезалца Октябра сийлахьча ах бІаь шера юбилейга болхача Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой хIанзарча гIулакхашца.

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Iилман ларда тIа къахьегам вІаштІехьбаккхаро дІадех планомерни комплексни болх вІаштІехьбоаккхаргболаш гIулакх дар. Цунга хьажа лакхлургъя къахьегама овсарле, тоалургда болхлой хьалаш.

Планированеи управленеи сетевой методаша (сетевой графика) укх тIехьарча шерашка планови отделий болхлой, предприяте кулгалхой теркам чIоагIа тIаоз. Массанена ховш махиллара сетевой график производства юкъеяхьар чIоагIа лоархIаме да.

Сетевой графики Iилман ларда тIа къахьегам вІаштІехьбаккхара плани производства юкъеяхьалехьа дукха организационни балхаш дир «Грознефтеразведка» яхача тресте. Хьалхарча агIах Iилман ларда тIа къахьегам вІаштІехьбаккхара планаш юкъейихьар керттерча участкашка, дукха кхоачамбоацараш долча участкашка. Масала, из план эггара хьалха вышкомонтажни контора балха юкъейихьар. хIана аьлча эггара хьалха монтажни балхаш деча эшаш я из. Из дувзаденна да вай республика буровойш хьал а еш монтаж ярга дІайоаха вай мехка кхыча районашка уж хьалъярга дІайодачул дукхагIа хиларца. ДІадахача шера Ставропольски крае, Башкирскии Татарскии АССР-е буровой скважинаш хьалъярга дІайаха 3 денгареи бийсагареи 16 денгеи бийсагеи кхоачаш яр. хIаьта вай республике цхьа буровой хьалъярга дІаяха ха 48 дии бийсеи яр. Из хул кхозза дукхагIа. Цу лакхе цIераш яьхача районашка хIанз сетевой графиках хьалъю буровойш.

Тха треста чуйоагIача Октябрьски контора коллективо укх шера сетевой графиках ханал 5 дии бийсеи хьалха хьалъяьй № 211 йола буровой. № 183 йола буровой ханал 3,8 дии бийсеи хьалха. Али-Юртовски контора болхлоша 13 дии бийсеи ханал хьалха хьалйир цу графиках № 63 йола буровой. Сетевой графиках терски кIоарга бурувдеттача контора коллективо № 115 йола буровой хьалъеча паччахьалкхенна кхоадир 17800 сом ахча, итт дийнахьа кхы па хилар бахьан долаш цига болх баьбеце а. Бурув деттара балхаш тIехьа па теттара кхыча конторашка а сетевой графиках хьалъе йолаяьй буровойш. Иштта болх барах хIанзлехьа итт бетта план кхоачашъяьй тха треста чуйоагIача цхьайолча конторай коллективаша.

Советски Iаьдал даьнна 50 шу дузача денна лакхача къахьегама толамаща накъайола «Грознефтеразведка» треста коллектив. Дукха ха йоаццаш Сычев Георгий Семенович керте латтача бурув деттарий бригадо бурув техача Брагунерча № 35 йолча скважина тIерча мелашкара йоккха мехкдаьтта кIеж техар. Дийнахьи буси 12 мм. хулача штуцерчу гIолла цо лу мехкдаьтта 476 тонн я. Из да цар Октябра цIейна кийчдаь къахьегама совгIат.

Шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьийгача Али-Юртовски контора болхлоша бурув тохара август бетта план 154,6 процент кхоачашйир, бурув тохара сухала план 112,3 процент кхоачашйир. ХIаьта Октябрьски контора коллективо бурув тохара из план 308,5 процент кхоачашйир, бурув тохара сухала план — 240 процент. Еррига трест хьайицача август бетта план цо кхоачашъяьй 108,3 процент. Планал совгIа теха бурув 429 метр я.

Грозненски химически комбината инициатива хьал а лаьца, Памятни байракхаш цхара къовсам лоаттабу бурувдеттараша. тIехкхоачашъеш хьабоагIа сентябрь бетта план а. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я нн. Нечаев, Гальченко, Толмачев, Мирулин, кхыбараш керте латта бригадаш, бурувдеттараш Бацаев, Иванов, Шевляков, кхыбараш.

Д. ГАБАЕВ,
«Грознефтеразведка» яхача треста Iилман ларда тIа къахьегам вІаштІехьбаккхара отдела начальник.



Октябра 50 шу дузача денна къахьегама совгIат кийчдара цIаккха ца хиннача хьисапе хьинар айденна къахьегаш ба укх юбилейни шера Грозненски «Металлист» яхача завода болхлой. БархI бетта планал совгIа цар арахийца валови продукци 20,7 эзар сома маьха я.

Уж темпаш лохъялийтац цар сентябрь бетта а. Хьалхарча декада планал совгIа арахийца продукци 4 бІаь сома маьха я, цох тонн совгIа хьастмаш а долаш. Ийс бетта план 27—28 сентябре кхоачашъе лерхI завода болхлоша. Цу даькъе къаьстта дика къахьегаш ба Гусаев Анатолий, Князьева Полина, Возлова Екатерина, кхыбараш.

Сурта тIа: штамповщица Е. С. Возлова.

И. Плиева сурт.

ЛАДУВГIА ДОГ ДОАГIАРГДОЛАШ...

Гудермеса машиннаькъа станцерча парторганизаце вІашагІъеллача политинформаторий коллективаца 16 саг ва. Къаьстта а хьинарегIа болх бу агитатораша Октябра юбилея ди гаргга ме гIерта. дикагIа а безамегIа а йоашх цар къахьегамхошта «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яха КПСС ЦК Тезисаш, цунца цхьана къоастам боллаш дола шоай коллектива хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашдара уж оарцагIбоаха наькъаш а дехаш.

Вокзала а движене цеха а болхлошеи гIулакхерча нахеи чIоагIа теркалъеш ладийгIар политинформаторанов. Гадзяцке яьча «Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара кийчо еча деношкара машиннаькъа транспорта къахьегамхой творчески хьинар» яхача темах йолча беседага. Политинформатора нов. Бычковас укх деношка движенцашта хьалхашка беседа йир «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50-гIа шу дизара яха ма йоаггIа накъаяхара дола Гудермеса станце коллектива декхараш» яхача темах.

Коллективерча вокх политинформатораша а къаьстта хьинарегIа бу укх деношка шоай политико-кхетама болх. ЛадувгIа дог доагIаш, дика кхеташ я цар беседаш.

Н. АСТАХОВ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 21 сентябрь, 1967 шу.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ДИКА ВІАШТІЕХЬДАЬККХЕ ДІАДОЛАДЕ ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ШУ

Массехк ди мара дисадац партийни дешара шу дІадоладала. Шоватткъа эзар совгIа саг чувоагIача республика коммунистий, парте боацарий активо партийни системерча кхаь лагIах дола политически дешар дІадоладергда. 400 кхаччалца юххьайпара школа, 450 марксизма-ленинизма лардаш Iомаю школа, 900 семинарехи группа хила тарлу укх шера.

ХIанзза а шийн болх дІаболабаьб КПСС Грозненски горкома марксизма-ленинизма университетои Урус-Мартани, Гудермесски районашкарча цун филиалашеи. Массехк парте райкомашка районни школаши партийно-хозяйственни актива семинараши хургья болх беш. МалагIа белгалонаш йолаш хургда хьатIадоагIа дешара шу? Эггара хьалха из белгала хургда дешара занятей идейно-теоретически чулоацам лакхагIа хиларца. Партийни дешара идейно-теоретически ларда я укх шера аьхки арадаьнна парте лоархIаме документаш. Уж да Сийлахь-боккха Октябра 50 шу дизарах йола КПСС ЦК Тезисаши «ДІахо йолача хана общественни Iилмаш дегIадоаладеш коммунизм хьалъечара цар лоархIам дегIайоалабари лакхбари» яха КПСС ЦК постановлении.

Цу документаш тIа белгалдаьккхад вай мехка коммунизм хьалъяра декхараш лакхдарои хIаьта хIанз дунен тIа латта идеологически къовсамои наьха, къаьстта кулгалдеча кадрай, марксистско - ленински образоване боарам лакхбар дІадехилга. Коммунизм хьалъеча боккха лоархIам болча теоре боагIача тайпара мах ца бар ла йиш йоацаш лоархI цар. Революционни теори йоацаш революционни движени хила йиш яц яьхад Ленина. ХIанз а цу дешай лоархIам байнабац. ХIаьта а къахьегамхоштен коммунисташтеи марксистско-ленински образовани ялар мел лоархIаме да дика на кхета новкъостий ба вай республике, цар юкъе кулгалхой а болаш. Уж санна уйлаш гучаювл Заводской, Наьсарен, Сунженски, Малгобекски иштта кхыча районашка. ДІадахача дешара шера партийни дешар доагIачIа бесса, вІаштІеха ца доаккхаш моттигаш нийсъеннай. Масала, Заводской районе цхьайола занятеш эсала йолаш е вІалла ца еш моттигаш нийсъеннай. Госплана юххьанцарча партийни организаце отчетно-хоржама собране коммунисташа чIоагIа критика йир КПСС XXIII съезда экономически проблемаех хиннача лекторе балха. ДукхагIа йола лекцеш во ешаш хиннай укхаза. 30—35 минут мара лоацаш хиннаяц занятe. Уж санна дола кхоачамбоацараш хиннад Наьсарен, МалгIабика районашка, кхыча моттигашка.

Керда хьатIадоагIача дешара шера берригa теркам тIабахийта беза партийни организацеша занятей идейно-политически чулоацами дикали лакхъяра.

Занятешка, цар темашка хьежжа, Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизарах йола парте Центральни Комитета-Тезисай идеяш къаьстта дІайовзийта ха деза, партийни пропаганда партийность, классовость, Iилмо бакъъяь принцип лакхагIа айе еза.

Керда дешара шу белгалдеш дола шоллагIдар за кхоалагIча шера болх беш йола юххьанцара школа 200 хургхилар. Уж санна йола школаш къаьстта дукха я Заводской, Ленински, Шелковской, Наурски районашка, МалгIабике, Гудермесе. Цу школашка деша баьгIарий дІалахача шера цхьаца бахьанех программни материал бокъонца Iомае вІаштІехьдаьннадац цудухьа кІоаргга кхы а цхьан шера царга из юхаIомайита езаш моттиг нийсъеннай. Юххьанцарча партийни организацешца райкомашта, горкомашта хьалхашка доккхий декхараш латт цу школашка дешар дика вІаштІехьдаьккха дІадоладара ладувгIараша программа дика кхета а яь уж марксизма-ленинизма лардаш Iомаеча школашка деша кийчбара.

Укх дешара шерара кхоалагIа белгалдар лархIа деза марксизма-ленинизма лардий школаш, хьалхарча шерагара дІайиккхача гIоне. политически экономи Iомае йолалургхилар. ДІадахача шера опыто хьахьекхад ладувгIараш политически экономи Iомае парте истори Iомадечул дукха халагIа долга. Из бахьан долаш Заводской районе лаьрхIар 30 школа дІакъовла, хIаьта ладувгIараш юххьанцарча политшколашка шоллагIча шера деша юха чубахийта. Из хало е езаш хьама дацар.

Юкъерча политшколе шин шера дийшачул тIехьагIа ладувгIараша юххьанцарча школе юха чубахийтар хул цунах. Юххьанцарча школашка уж чубоххийтачул дикагIадар цхьа шу тIа а теха кхы цIаькха а шера политэкономи Iомаяр. Парте истори материал кІезиг дукха Iомаь ма йий цар.

Заводской районе этта из хало зе а зийна кхыйола партийни организацеша декхарийла я политэкономе Iомаяр гIулакх дика вІаштІехьдаккхара, марксизма-ленинизма лардий школай балха лоаттабу тIахьожам чIоагIбара кІоаргагIа уйла е. Укх шера июль бетта марксизма-ленинизма лардий школай балха итогех лаьпа КПСС обкома бюроса баь соцам цхьа бахьан доацаш бацар. Шинна шера Iояь опыт вІашагІтехар цу тIа, хьахьекхар халонаш, цар балха нийслу цхьадола кхоачамбоацараш дІадахара наькъаш белгалдир. Цу школашта къаьстта теркам тIабахийта безаш хилар бахьан цхьаькха а да: 1968—69 дешара шера философе лардаш Iомаеш хургья диъгагIча дешара школаш. Из материал кхетаяра политически экономи хьехалга дика вІаштІехьдаккха а ладувгIараш цIенхаштта кийчбе а беза. ХIанзза а кийчбе беза философи хьехаргдола пропагандисташ царех хIаранена из болх боагIача тайпара бе ховргдолаш. Из ца дича хала хургда ладувгIараша дика кхетадергдолаш философи хьеха.

ДиъгагIа белгалдар парте истори, политэкономи, Iилман коммунизм, философи, коммунистически кхетам балара. Iилман-атеизма марксистско-ленински проблемаш Iомаеча семинарски группашка занятей дикала боарам лакхбар да. Цар балха керттердар — формализм дІаяккхар. семинарашка дакъа лоацараша занятеш сакъердаме, дика пайда эцаш, марксизма-ленинизма первоисточникаш Iомаеш дІаяхьара да. Цу даькъе кхоачамбоацараш дукха нийсденнад соакха массайолча районашка. Нагахьа санна семинарски группаша цIенхаштта ца деше, калдаш теоретически дегIйоалаяра гIулакха доккха зе хургда.

Укх дешара шера пхелагIа белгало я пропагандистаццара методически болх дукха дикагIа хургболаш тоабанза баргбоацилга. Шерра-шера дукхагIа гучадувлаш латт дуккха пропагандисташ методически эсала болга. Марксизм-ленинизм кхоккхе а дакъа партийни образоване системе Iомадар дІадех пропагандисташ методически кийчбелга. Царна юкъе дукха ба шоай специальностех педагогика, психологе, хьехара методика курсаш чакх ца яьхараш.

Цхьабакъла, белгалдаккха доагIа, цхьайолча парте райкомаша, къаьстта Наьсарен, Урус-Мартана, Ведана Надтеречни, боагIача бесса пропагандисташца хIанз а тIехь болх па белга. Пропагандисташ кийчбара проблема керттера яр я, хIана аьлче партийни дешара системера юкъъера эггара лоархIамегIара фигура пропагандист ва. Горкомашкареи райкомашкареи политпросвещене кабинеташ пропагандисташца методически болх делабу, цар педагогически дешар вІаштІехьдоаккха, пропагандистски говзала дикагIа йола опыт дІай-хьай йоаржаю штаб а хинна дІалотта еза.

Райкомаша, горкомаша занятей чулоацама дешаш каст-каста бюро дувцаш хилча, цар политически дешараи юххьанцарча партийни организацештеи лерттIа кулгалдеш хилча мара вІаштІехьларгдац укх дешара шера толам баккха. Учебникаш Iалашдара гIулакх хьалха хинначул дукха дикагIа хургда укх шера. Юххьанцарчеи юкъерчеи политшколашта эша дешара, гойтара, методически пособеш хьа ма кхаьчча районашта юкъе дІадийкъад. ХIанз а тIехьа дешара литература хьаухаш латт вай республике.

Комсомольски политпросвещене системаи массово-политически пропагандаи болх вІаштІехьбаккхара, тоабара дукха да де дезаш. Культура университетий, лекторий, доаман кхалнаьха кружокий, коммунистически къахьегамеи хьалха латтарий опыт Iомаечеи школай балхах иштта кхыча массово политически балха формаех шерра пайда эца беза. Из деррига Iалашде декхарийла я юххьанцара партийни организацеш, райкомаш, горкомаш.

Дика вІаштІехьдаьккха дІадоладе партпроса системе дешара шу.

Э. ЛИН,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

ДИКАЧА НАХАХ

ПАЬТІАМАТА ПРОФЕССИ

Массехк шу хьалха № 3 йолча баьцалаарш леладеча совхозе балха отта еначa хана баьцалаараш леладечун профессех лоадама хІама ховш яцар Чучаева ПаьтІамат. ХІаьта а Баташов Іалауддина баьцалаараш леладеча бригаде болх бе раьза хилар из.

Хиланза яргІоаца опыт, знанеш йоацаш хиларах юххьанца дика ка ялацар цун балхах. Цхьабакъда хІама хара тІакхувш, ше карайнца моллагІа а гІулакх лерттІа кхоачашде гІерташ из хиларах, шийцарча опыт йолча новкъосташа гІо а деш, массаза агротехнически кружока занятешка а ухаш, дукха ха ялалехьа шийн новкъосташта нийсса болх бе яьлар из. Хел нийслора болх йистебаьнначул тІехьагІа цІабаха баьннача шийцарча кхалнаха шоашца цІаяха ше дІайийхача, «агронома тахан цхьа теркаме опыташ хьахьоккхаргья аьннад, царга хьажжалца ягІац со-м, аьлс, царца цІаяха ца а туташ ПаьтІамат Іеш.

Цхьабакъда, Чучаева ПаьтІамат знанеш дукхаезаш, ше караийцар фухха даь а кхоачашдара тІакхувш хилар меттел, дика организаторски кхетам болаш хилар а ходелар бригаде. ТІаккха, цхьа звено кулгалхо воацаш йисача, совхоза отделене специалисташа цу баьцадаараш леладеча звенона керте ПаьтІамат оттаелга могадир.

Звеньевой хинначул тІехьагІа Чучаева ПаьтІамат, специалисташца цхьана йолаелар баьцадаарий культураш кхеяра хьаккхашта хьалха латта методаш юкъекъахьа. Цунах звенона беркат а даьлар: баьцадаарий хьувкъам кхыча звеношкарчул лакхагІа хилар. Дукха ха ялалехьа совхозе эггара хьалха даттар ма хилара ювца яьлар Чучаева ПаьтІамата звено.

Чучаева ПаьтІамата къаьстта а дицлургдац пятилетка хьалхара шу: цу шера цунах вай парте член хилар. Доккхий производственни толамаш дахарах цу шера Чучаева ПаьтІамата правительственни совгІат — «Знак Почета» яха орден елар.

ХІаьта из доккха совгІат дала доагІаш далара тешал де санна, ПаьтІамата звенос пятилетка хьалхарча шера керда къахьегама котало яьккхар. Нов. Чучаевай звенос леладьча хоший 7 гектарах хІаранe тІара 96,2 центнер хохаш чуийцар, планах 71.2 центнер яла езача моттиге.

Къаьстта а чІоагІа кийчо йир звенос юбилейни шера хьувкъам кхебара. БІаьстий нарсаш дІае еза участок гурахье а удобренешца дика хьаьнийр цо. Кхоачам хиллал дикача боараме кхача кхаьчар хІара гектарага: 30 тонн ширдаьнна кхо, 2 центнер суперфосфат, 1,5 центнер калийни тух.

Вегетаце юкъагІа оасар а деш, шозза мугІарашта юкъера лаьтта цамцадаьккхар, хІара гектара кхоккха центнер лоархІаш кхы тІа я аммиачни селитра тессар.

Нарсий плантацена Іунал дика дарах доккха беркат даьлар. Ялх гектар йолча участка тІара планага диллача 840 центнер яла йийзача моттиге звенос 1490 центнер нарсаш чуийцар. Иштта гІуланкхаца задани 1,5-зза тІехкхоачашйир! Иштта да вай пачхахьалкхен 50 шу дузача денна Чучаева ПаьтІамата звенос кийчдаь совгІат.

Иштта лакха хьувкъамаш мишта доахалу хьога, аьнна, шийга хьаттача, ПаьтІамата, ше цу гІулакха юкъе лувца дакъа эадел кхабара дукхъа хьоаха а ца деш, массаза а шийца балхарча шийн новкъосташа Укачева Маринас, Дакаева Аше, Керимова Калифата, Тамбиева Хадиша хьсга къа хесталу.

Иштта да-кх шийн профессе езаш йолча, эзделахьарча къахьегам дукхабезача, ше болх беча даькъе башха дика организатор йолча коммунистках Чучаева ПаьтІаматах доахка гІулакхаш.

А. ПЕНЬКОВ,
агроном.

Юртара гІишлошъераш

«Путь к коммунизму» яхача колхоза хьакхий-товарни ферма. Массехк кІира хьалха укхаза хьакхаьчар Сусоев Алексея гІишлой звенора гІишлошъераш. Цар хьацІен а яь шаьрйир гІишло хьалъе еза моттиг уж балхаш даь йистелоаллашехьа хьакхаьчар гІишлой материалаш яхьаш ена автомашинаш. Болх дІаболабир цхьа-ши сахьат далалехьа.

Дика вІаштІехьбаьккхаб болх звеньевой волча А. Сусоева. Кирпишк Іомича йоаккхаргья, бетономешалка мича оттайича бакъахьа я, мел эшаргья тахан цемент — уж деррига гІулакхаш хьалхxе уйла а йийя вІаштІехьлоах Сусоева.

Раьза ба колхозе Алексейна, цо кулгалдеча гІишлошъерашта. Дукха ха йоацаш 300 тонн ялат лоаттаде йиш йола зернохранилище хьалийр. ХІара дийнахьа 110—115 процент кхоачашйора нормаш. Дика йир хранилище, ханнахьа дІаелар из эксплуатаце.

— Цхьан метте саца йиш йолаш болх бац тха бар, — йоах Алексей. — Склада яь даьнна дацар тхо. дІахо мичахьа, фу дергІа оаха яхаш, кагирхоша хаттараш деча хана- Раьза воацаш саг хиланзар ферме даха дезаргда вай аьлча. Даха дезе — гІоргда. Иштта, хІанз оаха хьалъю хьакхий-товарни фермана лаьрхІа помещени.

Хьинар дола кагирхой ба А. Сусоева звено коллективе къахьегараш. Цхьа нийсхо йоаца хІама дар звено коллектива юкъе цхьан юкъа дІачІоагІленна: квалификаци йолчо а йоацачо а баьча балхага хьежжа цхьатара эцар алапи. Из Іаткъар деча гІишлой балхашта. цун дикала, хІаьта керттердар дар — кагирхой дІахо дешара, шоай квалификаци лакхъяра тІакхувш ца хилар. Шоашка аьнн-аьннар дарал совгІа кхы безам бацар беча балхаца.

Звено болх тоабара, эргбаккхара гІулакх эггара хьалха дІадоладир каменщика Югиков Ахьмада. Ше говза специалист хилара тарра цо дІахайтар долаш дола хьал кхы ла йиш ца хилар. Наьха хьинарах биза эпа беза пайда, йоахар Ахьмада, хІаравар шийн квалификаци айе, говзал шаьръе гІерта веза. Массава раьза хилар Югикова яхачоа. Холуш тоадала даьлар гІишлошъерий гІулакхаш.

Къаьстта чІоагІа, хьинаре къахьеташ я звено коллектив укх цІейна хьалхарча деношка. Сийлахьча Октябра юбилейна шоайгара совгІат де гІерт уж эксплуатаце цхьаькха производственни объект дІа а енна. Колхоза мастераш болча со волча хана укхаза хилар цар болх белгалбоаккхаш дола цхьа хІама. Ше-шийн балхах боахкаш бар нах: пенаш дотташ, маркхал беш, из хьатІакхухьаш. Цхьа новкъа хІама а нийсденна болх юхатетта баьлар бетономешалка тІара бараш. Цу сахьате шийн болх бита а бита бетонщикашта новкъостал де вахар Югиков Ахьмад. Законах дувцаш хилча Ахьмада гІулакх дацар из, шийна маркхал хьабаллалца паргІата вагІа мара везацар цун. Бакъда, ишта дац бригадера Іаьдал: новкъостал эшшача дІаотта кийча ва хІаравар. «Са», «хьа» яха дешаш вІалла доагІаш а дац цар балха юкъе. Цудухьа сихен дикен лел А. Сусоева звено гІишлошъераша дІадолалаь моллагІа гІулакх.

Г. ЛАТЫШЕВ.

Советий Іаьдала 50 шу дузача цІейна къахьегама толамашца накъабаха уйла йолаш болх бу укх шера тха совхоза хьайбаш леладераш.

ЦІЕЙ СИЙНА

Отделенешта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта лакхара къахьегама толамаш даьхад цхьоалагІча отделенерча шурий-товарни ферма коллективо. Ферма хьайбаш леладераша дош деннад ворхлагІа ноябрь тІакхоачаш доахангара шура яккхара план кхоачашъе. Нагахьа санна шера планага хьежача еррига яккха езар 6750 центнер шура яле, хІанзле укхаза яьккхар 5610 центнер я. Дийнахьи буси ферме ерригa йоаккхар 23—24 центнер шура я, цудухьа ферме яьча расчеташа хьахьокх ворхлагІа ноябрь тІакхоачаш коллектива шера план кхоачашъе вІаштІехьдаргдолга.

Цу тайпара толамаш даха вІаштІехьдаьннад отделене коллектива, хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь вІаштІехьяккхар бахьан долаш, царна юкъе хьоккхам телаш хьалха латта дояркаш, скотникаш хилар бахьан долаш. Аланза даргдац отделенера шурий-товарни ферма шин сменах болх беш йолга, цудухьа хІара 40 етт болча группана гІулакх деш шишша доярка я. Дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха баьннаб Бухалжиева Мария, Капланова Асман. Шоаш лелабеча 40 Іаттах хІаранегара юкъера лаьрхІача 1864 килограмм шура яьккхай цар. 1806 килограмм яьккхай Хатаева Иситкас, Бесчестная Лидияс, цу тайпара лакхара толамаш даьхад кхы а дукккхача дояркаша. Па бийцача баргбац уж лакхара толамаш доахаш лоархІаме дакъа лаьца скотникаш Макаев Хьусен, Хасуев Ахьмад, кхыбараш а.

Ахкан замалахьа санна дукха шура яха вІаштІехьдаргдий-хьогІ цар, хІанз аьнна хетадала тарлу. Шура лоха ца ялийта лаьрхІа рацион оттаяьй ферме. Укхаза хІара Іатта дийнахьи буси шиь килограмм концентрированни доакъар, йиь килограмм шекара свекла, генарий отходаш тел хьайбашта хІаьта шозлагІа дІайийна хьажкІа тІаяьннача участкашка а доажаду уж. Цу гІулакхо вІаштІехьлоаллийтаргда хьайбай продуктивность лох ца яліийта.

Боккха теркам тІабахийтаб укх шера отделене механизатораша хьайбашта тоъал доакъар Іалашдара. Из болх дика чакхбаьккхаб отделене. Нагахьа санна планах еррига Іалашъе езар 495 тонн йол яле, хІанзле укхаза 530 тонн йол аргІаш даь дІаоттаяьй, хІанз а йол хьокхаш ба механизатораш, кхы а 50 тонн совгІа йол Іалашъе дага ба уж. Иштта планах лаьрхІачул дикка дукхагІа еллай отделене силос а. Планага хьежача 5000 тонн силос йолла дехкарийла бар отделене механизатораш, хІаьта хІанзле силосни кІоагашка еллар 5675 тонн силос я. Белгалле деза укх шерара силос чІоагІа качество лакха йолаш хилар.

Иштта дика лел отделене хьайбаш чулаттача помещенешта ремонт яра балхаш а. ХІанзле цхьан корпуса капитальни ремонт ль баьннаб, хІаьта вокх корпусашка текущий ремонт еш ба совхоза гІишлошъеча бригада болхлой. Цу корпусашка хувца дезача кийнаш хувцаш, тховна, корашта, наІарашта ремонт еш болх бу цар.

Во лелац гІожен мошен доакъар Іалашдара балхаш 2-ча отделене а. Планал совгІа Іалашъяьй укхаза йол, ча, концентрированни доакъар, хІаьта план 4000 тонн йолча хІанзле 3200 тонн силос а еллай отделене. Силоса лаьрхІа хьажкІа хІанз а чуэцаш ба отделене механизатораш. Хьайбаш чулаттача помещенешта ремонт еш ба укх отделене а. Бакъда, укх отделенера ремонт кхыча тайпара я, укхазара корпусаш хьалъеча хана тхов хьал ца тохаш битабар, цудухьа Іана замалахьа хьайбашта эшача тайпара микроклимат хилацар, из бахьан долаш цамогаш хулар каст-каста доахан. ХІанз тхов тохаш ба цу корпусашка, из техача хьайбаш леладерий балха хьалаш дикка тоалургда.

Белгалде деза укх отделене дІададахача шера хьалъе йолаь коровники свинарники хІанз а хьалъяь ца яьнилга. Уж эксплуатаци дІа ца ялара керттера бахьан да гІишлошъю материалаш эшаш хилар, цхьаккха дича а кораягІац тхона эшаш йола хьу, тховна хІамаш.

Советий Іаьдала 50 шу дуза ЦІей лакхарча къахьегама толамашца дездергда совхоза хьайбаш леладераша.

Н. РЕВВО,
Гудермесски района «Дружба» яхача совхоза ветеринарни лор.



ТІайийца социалистически декхараши пачхаьалкхен плани хенал хьалха кхоачашъяра оарцагІа баьннаб Грозненски литейно-механически завода болхлой. БархІ бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планал совгІа арахийцай цар 12 эзар сома маьха продукци. Укх бетта доаха къахьегама толамаш кхы а лакхагІа де. Хьалхарча 18 ден план тІехкхоачашъяьй. Планал совгІа арахийцай дукха продукци.

Дукха ба заводе Октябра цІей сийна тІайийца социалистически декхараш кхоачашдаь болхлой. Царех ва сборщикий бригадир Комаров Валентин, слесарь Бобин Олег, сварщик Раимов Алексей, кхы дуккха бараш. Юкъера лаьрхІача хІара сменах нормаш 140 — 150 процент кхоачашъю царех хІаранe.

Сурта тІа: слесарь Бобин Олег.
И. Плиева сурт.

ЖА ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Гувнаш долаш ах даьсса лаьтта да из, малхо лаьтта доагадаь тІаьнна хІама къе я укхаза. Къажи, сагалбуци мара кхы хІама тІаялац укхаза. Из Бажиган я.

Бажигане тха колхозо нийс эзар совгІа устагІа лелабу. Дукха ха я оаха цу лаьттаех пайда а эцаш цигача жа доажаду. Хьалъяьй жа чулоаттаду помещенеш, базаш, нах чубаха цІенош, иштта кхыйола гІишлош а. Укхаза вахаш 30 чабан ва, цар леладеш итт Іул да.

Опыт йолча говзача чабанаша чІоагІа пайда эца йиш йолаш я Бажиганера даьгІенаш, бакъда шийн болх ца безача сага вІаштІехьдаргдац из.

Дукха халонаш нийслу укхаза чабаний балха юкъе, дале а къахьегама лакхарча толамашца накъаболх жа Іуй Советий Іаьдала 50 шу дузача ЦІейна. ХІанз цар шоай деррига низаш тІадахийтад жа дерттІа Іантара дахара тоъал доакъар Іалашдара. Цу гІулакха чабанашта гІо деш ба колхоза механизатораш.

Дерригача ахкана цахаддаш йол Іалашъеш хиннаб Бажигане. Укхаза еррига Іалашъяьр 457 тонн йол я, хІаьта цох 70 процент люцернови йол я. Еррига люцернови йол дахкаш дола жа долча отарашта дІайийкъай, хІаранена 35—40 тонн кхоачийташ.

Иштта дукха еллай укхаза силос а, из толам бакха вІаштІехьдаьннад укхаза силоса лаьрхІа дІайийна хьажкІа дика хьахилар бахьан долаш. Бажигане долча жена лаьрхІа еррига Іалашъяьр 700 тонн совгІа силос я, вешта аьлча хІара устагІанна 100 килограмм кхоачаш.

Белгалде деза Бажигане хий деттача лаьттаех бизза пайда эцалга, цудухьа вІаштІехьдаьннад укхаза иштта дукха тайп-тайпара доакъар Іалашде. Доакъара лаьрхІа дІаюв культураш керттерча даькъе фермашта юхе юв, хІана аьлча царна юхе йоккха дебит йола артезиански скважинаш я.

Чабанаш баркал вал доакъар Іалашдеш хиннача Ушаков Ивана, Пастернак Петра, Пономаренко Федота, иштта кхыболча механизаторашта.

ХІанз жа латтача помещенешта шоай низашца ремонт еш ба чабанаш, из болх чакхбаьккха бовла боахк уж.

Советий Іаьдала 50 шу дузача ЦІейна толамца накъабахара кийчо еш ба Бажиганера жа леладераш.

А. МОЛОЧКОВ,
Шелковской района, Кирова цІерагІча колхоза партнома секретарь.



БархІ шу да Темирхаев Мусост Рошничерча хьун участке болх беш воле. Цу юкъагІа ше тешаме, хьинар дола болхло хиларал совгІа, шийца балхарчар дика новкъост а волга дІахьекхад цо. Бензопильщикаца болх беча Мусоста хІара денна 1,5 норма кхоачашъю. Из бахьан долаш Ермоловски хьунпромбоахама директо Сийлен грамоташ а маьхера совгІаташ а тийнад цунна.

Октябра юбилея сийна йолча къахьегама вахте а этта, денгара-денга къахьегама овсарле алсамйоах Темирхаев Мусоста.

Сурта тІа: Темирхаев Мусост болх беш воалл.

Сурта а текст а **Я. Цуева.**

БАРТ ТАЙНА ХИЛАР— ТОЛАМИЙ ЛАРД

ХІара предприяте, завода коллектив кийчлу дикача къахьегама совгІаташца юбилейна накъаяха.

Иштта уйла йолаш къахьегаш хьайоагІа Пхьилекъонгий-Юртарча ялат дІаэцача пункта барт тайна коллектив а.

ЙовзаргІоацаш чІоагІа хувцаеннай укхаза укх тІеххьарча шерашка. Хьалха массехк шера складаш я яхаш лаьттача кхийш санна долча отарашта меттел хьалдаьд керда гІирсаш. Ялата фуна калибровка еча СКП-6 яха завод-цех, фу докъадеш йолча пийшкашта меттел хьалъяьй низ бола ши аэросушилка. ХІаьта хІанз хьалъеш латт ДСП-32 яха ялат докъалерг а. Дукха кхы дика гІулакхаш да предприяте коллектива карагІдаьнна, цхьабакъда, де дезараш дукхагІа да.

Сайрийна, тхо укхаза долаш, къахьегама ди хІанз мара дІа ца доладелча санна къахьегаш бар болхлой. Из кхетадеш да, чуэцаш ба юбилейни шерара хьувкъам. Предприяте директор нов. Богатырев нийсвелар тхона лабораторе чуэцаш латтача генарий тІуналга хьожаш воаллаш. Цо дийцар предприяте коллектива укх бехктокхамерча шера карагІдаьннараш:

— Ялат чуэца пункт ханал хьалха кийчъеннаяр укх шера хьувкъам хьачуэца. Дика кийчъяьй технически база. Укх шера Наьсарен района совхозашкара хьаэца дезаш да Іалаьмате дукха ялат. Йиъ эзар тонн сортови хьажкІа, 2,5 эзар тонн генараш, 5 эзар тонн ялатийна лаьрхІа хьажкІа, цул совгІа Сунженски района боахамашкара а хьаэца деза 2,5 эзар тонн ялат. ХІаьта из деррига ялат хьачуэцара эша хьалаш вІаштІехьдаьхад ялат хьайдеча пункта коллективо.

ЦхьоалагІча квартале Еррироссийски социалистически яхье лакхара толамаш дахарах предприятена хьожаяьй кхоалагІа ахчан премиа. ШоллагІча квартале предприятена баркал кхайкадаьд.

Лакха да коллективе доаха къахьегама толамаш. Масала, ялат чуэца доладалалехьа лоаццача хана 8 эзар квадратни метр йолча майда тІа асфальт йиллар.

Хала да цу барт тайнача коллектива юкъера дикагІбола къахьегамхой белгалбаха. Цхьабакъда къаьстта лакха да къахьегамa хьоккхамаш тракториста Горчханов Хажмурада, каменщика Чебиев Идриса, слесара Плиев ГІапура, тайп-тайпара балхаш дерий С. Чахкиевай, С. Боковай, З. Товсултановай, кхы дуккхачар. Дикка тІехкхоачашъю цар шоай балха нормаш.

Нохч-ГІалгІай АССР-е хьалха латтачарех я Богатырева кулгалду Пхьилекъонгий-Юртара ялат чуэца пункт. Цу барт тайнача коллективо гІо дир Слепцовскерча ялат чуэцача пункта, Наьсарерча мельзавода.

Коллективо шефство лелаю Пхьилекъонгий-Юртарча юкъерча школана. ХІаьта укх шера школана ремонт еча хана басар, кІир, цемент елар ялат дІачуэцача пункто. Каст-каста хул бераш шоай шефаш болча.

Болх баьчул тІехьагІа салаІара хьалаш а дика вІаштІехьдаьккхад пункте. Йолаш я цІе уголок. Цига болх йистебаьначул тІехьагІа йиш я шахматех, шашкех ловза, телевизорга хьажа, коллективно экскурсешка ух болхлой.

Б. БОКОВ.

ЛАКХЛУ ХЬУВКЪАМ

МалгІабика района боахамашка йоккха моттиг дІалоац гидуаргаша. Иштта, духхьал цхьан «Ингушский» совхозе 2200 гектара тІа йийнай из маьхера культура. Из культура кхееш механизированни звеноаш я укхаза. Йоккха опыт Іоаьйй цар гидуаргаш кхееча. Укх шера юкъера лаьрхІача вурийтта центнерга кхаччалца генараш доах кхаш леладераща хІара гектара тІара, планах доагІараш итт центнер мара доацача. Боккха пайда боал боахама дика хьувкадаьча генарех. Масала, дІадахача шера пачхаьалкхенга генараш дохкарах совхоза 160 эзар сом пайда хилар.

ХІара шера лакхлу совхозе генараш кхедара культура. Из бахьан долаш укх юбилейни шера а вІаштІехьдаьннад кхаш леладерий из культура дика хьувкъае.

ХІанз боахама кхашка сихбенна генараш чуэцаш боахк механизатораш. КхоалагІча отделене эггара хьалха чуэца йолаелар А.-Г. Мелова звено. ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 14,2 центнер генараш доал планах йоагІар нийс центнер мара йоацача. Іура денз сарралца кхай тІа хул звено кулгалхо. Цар халданза тІахьожам лоаттабу генараш доа ца деш чуэцара. ХІанзле еткъа гектара тІара 1120 центнер чуийцай. Пачхаьалкхенга ехкача хІара центнерах 70 кепиг ахча хьожалу звено членашта. Цу гІулакхо торо хулийт из маьхера культура кхеерий материальни безам совбаккха.

Генараш дика хьувкъадарал совгІа механизатораштa карагІдаьннад, из кхеярга дІабода мах дикка лохбе. ХІанз, цхьа центнер генараш кхеларга дІабода мах 2 сом мара бац — планах лийрхІачул пхи сом чухьнахьа баьннаб из.

Кхы а дикагІа хьийкъай гидуаргаш Мелов Джабраила звено членаша леладеча участка тІа.

Ка бола культураш чуийца йоаллаше а боахама механизатораша сихха переоборудовани йир комбайнашта. Агротехника бокъонаша дІалеххача хана кхашка араьлар 26 дика кийчъяь комбайн. Генараш чуэцара балхаш групповой хьисапе де лаьхІар кхаш леладераша. Цу гІулакхо йиш хулийт кхашкара балхаш сихде, хІаьта транспорта а аьттув болаш да из. Духхьал ши ди теар механизатораштa цхьоалагІча отделене 300 гектара тІа дІайийна гидуаргаш чуэца. Комбайнашкара доаллаше а генараш цІен а деш заготовительни пункте дІакхухь. Чуийца даьннад генараш йиьлагІча отделене а.

ХІанз боахама механизатораш кхоалагІча отделене ялх бІаь гектара тІа дІадийна генараш чуэцаш ба. Комбайнераштa юкъе шерра яхь яьржай къахьегама овсарле лакхьяра, генараш чуэцара балхаш дикагІа дара. Дика къахьег массаволча комбайнера, бакъда царна юкъе белгал ба цхьабараш. Царех ба комбайнераш Х. Умаров, С. Батыжева, Х. Гетагажев, Х. Коригов. ХІара денна 12—15 гектара тІара генараш чуэц царех хІаранe. сменни нормах йоагІар итт гектар мара йоацача. Царна а юкъе хьалхара моттиг яьккхай карара кара тела цІе вымпел лелаеча Гетагажев Хьажбикара.

Дукха болх ба механизаторашта хьалхашка латтар. Еррига а хІанзчул тІехьагІа чуэца еза гидуаргаш 1200 гектар я. Шеко йоацаш да боахама механизаторашa пачхаьалкхенга генараш дохкара план тІехкхоачашъергхилар. Цох бола тешам ба цхьаццайолча участкай хІара гектара тІара барайтта е кхы а совгІа центнер генараш доалаш хилар.

В. ТАГУРОВ.

РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМЕ СПЕЦИАЛИЗАЦИ ЯР

Совхозашта, колхозашта, отделенешта, бригадашта, хьайбаш леладеча фермашта специализаци яро йиш хулийт Іалама, материальни, къахьегама ресурсах пайда дикагІа эца.

Боахама чухьа, доахан леладара даькъе специализаци яра хьокхам ба вІашагІъехка специализированни шурий фермаш, Іаьсий кхеду фермаш, Іула тІерадувлача хьайбай метта дІаоттаде къона хьайбаш кхеду ферма, чуотталаь хьайбаш кхоаба специализированни фермаш, кхыяраш.

Халахете а, юрта боахама дукхача районни управленеша боахамашта специализаци ю аьттув болча хьалашка ца а хьожаш. Ховш да, боахамашта специализаци еча хана йоккхалга диллача отделенеш, производственни участкаш, бригадаш, звенош, хьайбаш леладу фермаш мел хила еза а беррига боахам бІарчча хьайийцача мел боккха хила беза а хар лоархІаме долга. ГІаьххача боараме боахамаш леладар гІойленагІа а производство дикагІа вІаштІехьаккхара цо йоккхий торонаш луш хиларах.

Лоаман районашка а шаьрача моттигашка а 54 колхоз я Нохч-ГІалгІай АССР-а. Республика колхозий юкъера боарамаш къоастадара хьайийцача гІойленагІа я лоаман районашкара колхозаш шоаши шаьрача яраш шоашк. Цо торо хулийтаргья Іалама-экономически хьалаш теркал а деш, колхозий боарамаш нийсагІа оттаде.

Шаьрача моттигашкарча колхозий боарамаш доккхагІа хул, лоаман районашкарчар — кагегІа. Из боахамий Іалама-экономически хьалащеи специализацеи дувзаденна да.

Лоаман колхозий боарамаш пайда эцача лаьттай 0,5 эзар гектарагара 11,3 эзар гектарага кхоачаш хул, оаха лаьтташ — 0,2 эзар гектарагара 1,5 эзар гектарага кхоачаш; хІаьта шаьрача моттигашкарча колхозий боарамаш пайда эцача лаьттай 2,7 эзар гектарагара 48,4 эзар гектарага а оаха лаьтташ 1.5 эзар гектарагара 10,9 эзар гектарага а кхоачаш хул. Цхьан районерча колхозий боарамаш а геттара бе-бе хул. Колхозий боарамаш иштта бе-бе хилар — колхозаш вІашагІа а етташ йоккхагІа еча хана бокъонца долаш дола хьалаши экономически торонаши теркал ца еш уж увттадар бахьан долаш да.

Колхозаш Іалама-экономически хьалашка хьежжа екъар гІойленагІа хилар бакъду къахьегама овсарлен боарам, производство дегІаахар, керттерча фондашца кийчъяь хилар, продукции яккхарга дІадодар, керттерча фондех пайда эцара аьттув белгалбеш долча керттерча хьокхамашта яьча анализо.

Шаьрача моттигашкарча колхозий группа хьокхамаш массехказа лакхагІа да лоамарча колхозий группачул: валови продукци яккхара — 6,6-зза, товарни продукци яккхара — 8,4-зза; пайда эцача лаьтташта лоархІаш производствага дІадодарий боарам — 3,1-зза, хІаьта оахача лаьтташта лаьрхІача — 1,6-зза; оахача лаьтташта механизированни обработка яра сухал — 2,1-зза; керттерча фондашца кийчъяь хилар — 2-зза. хІаьта иззал лакхагІа я царех пайда эцара эффективность а. 100 сома маьха йола валови продукци яккхарга дІадодар иштта тоъал дукхагІа да лоаман колхозий шаьрача моттигий колхозашкарчул.

Совхозий боарамаш а иштта бе-бе да республике: пайда эцача деррига-ча лаьтташка диллача — 1,3 эзар гектарагара 47,4 эзар гектарага кхоачаш, оахача лаьтташка диллача —0.5 эзар гектарагара 16,2 эзар гектарага кхоачаш.

ХІанз нийсденна совхозий боарамаш специализации доакъой сочетании цхьатара долча боахамий хьадача группашта, вешта аьлча белггаларча Іалама-экономически хьалашка дегІаухача юртбоахама предприятей производственни тайпашта лархІа дезаш да. Совхозий цу тайпарча хІара группана нийса боарамаш белгалдара керттердар — продукци яккхарга дІадодар кІезигагІа хилар.

Специализацеген чурча доакъошкеи диллача, вай республике дукхагІа даьржа совхозий тайпаш ераш да: доахан-ялат кхедеш — 7 совхоз, ялат-доахан кхедеш — 4 совхоз, доахан леладеш — 3 совхоз, сомий бешамаш лелаеш — 2 совхоз, хьакхарч лелаеш — 2 совхоз, тхьамка кхедеш — 2 совхоз, жа леладеш — 2 совхоз. Иштта коа тІара оалхазараш леладеча, шура йоахача, дуг кхедеча совхозий кхыдола тайпаш а да.

Вай республике нийсденна совхозийи колхозийи боарамаш техкача а дегІаахара йола торонаш а лоархІаш цу тайпарча боахамий балха опытага хьежача а пайданагІа лархІа дезаш да: лоамарча колхозий боарамаш — деррига лаьтташ 4—5 эзар гектари оаха лаьтташ 600—800 гектари; шаьрача моттигий боарамаш — деррига лаьтташ 10—16 эзар гектари оаха лаьтташ 4—5 эзар гектари (жа леладерашкара дІайийкхача); жа леладеча колхозий боарамаш — пайдана дола лаьтташ 35—40 эзар гектар; специализаци яьча совхозий боарамаш: доахан-ялат леладечеи ялат-доахан леладечеи — 10—18 эзар гектар деррига пайдана лаьтташи 7—13 эзар гектар оаха лаьтташи; доахан леладерий — 8—14 эзар гектар деррига пайдана лаьтташи 5—9 эзар гектар оаха лаьтташи; сомий бешамаш лелаерий — 1—2 эзар гектар деррига лаьтташи 0,5—0,6 эзар гектар оаха лаьтташи; тхьамка леладерий 7—10 эзар гектар деррига лаьтташи 5—7 эзар гектар оаха лаьтташи; хьакхарч лелаерий — 8—9 эзар гектар деррига лаьтташи 6—7 эзар гектар оаха лаьтташи.

Республикерча доахан-ялат леладечеи ялат-доахан леладечеи совхозашка хила еза 3—5 отделени, хІаьта цига оаха лаьтташ 2—3 эзар гектар хуле дикагІа да; сомий бешамаш лелаеча бригаде гаьнаш тІайолаш 50—100 гектар, баьцадаараш кхедеча бригадашка дІалув лаьтташ 100—150 гектар хила деза.

Республике шура йоаха 140 ферма, чуотталаь доахан дорсталеш йола 37 ферма, нана хьакхарч кхоабаш 29, йорстае хьакхарч кхоабаш 29, коа тІара оалхазараш леладеш 36 ферма я. 1967 шу доладенкача юххье цар боарамаш укх тайпара дар: шурий фермай — 300 етт, чуотталаь доахан кхоабача фермай — 50—100 бежан, нана хьакхарч лелаеча фермай — 180 керттера нана хьакха, чуотталаь хьакхарч кхоабача фермай — 1200 хьакха, коа тІара оалхазараш леладеча фермай — ондалаьнна оалхазар 10 эзар. Юкъера боарамаш а тоъал дукха хьайбаш долаш да, цхьабакъда, дуккхача боахамашка, къаьстта а колхозашка, хьайбаш леладеча подразделеней боарамаш республикерча юкъерча боарамел дикка лохагІа да. Цу гІулакхо дІадех хьайбай боахам дегІабара торо теркал а еш, фермашта нийса боарамаш оттадалга, боахама чухьеи даькъа чухьеи специализаци елга. Грозненски шурий совхози кхызараши санна долча республике хьалха латтача боахамашка хІанзле а вІашагІъехк 600—800 Іатта лаьрхІа ерригача производственни процессашта механизаци яь йола шурий фермаш.

Хьайбаш леладеча фермай боарамаш хьайбаш леладара системагеи производственни процессашта комплексни механизаци яра юкъейоаллаьча машиний системагеи хьежжа да. Расчетно-конструкторски метода новкъосталца даьча вариантия лоархІамаша хьахьекхад, шоаш доакъар кийчдеш йолча шурий фермашка фермай боарамаш доккхагІа хилар хьежжа 1 Іатта лоархІаш техникана эдачешта, гІирсашта эксплуатаци ярга, доагорага, электроэнергега дІадодар кІезиглуши транспортни средстваш лелаярга дІадодар дукхагІа хулаши хилар, хІана аьлча дукха лаьтташ долча йоккхийча фермашка кхезаь доакъар гаьнара тІакхахьа дезаш хул. 1 Іатта лоархІаш дІадодар дукха а кІезигагІа хул шурий ферма боарам нийса оттабича. Цу тайппара гучадаьннад, фермана нийсагІа бола боарам 800 етт хилар а тайп-тайпара производственни лосташ долча боахамашка 600 Іаттагара 1000 Іаттага кхаччалца хувцалуш дукхагІеи кІезигагІеи хила йиш йолаш уж хилара.

Хьайбаш леладу подразделенеш нийса боарамаш а долаш вІашагІйохкаро торо лу дІаухийтача, къаьстта а боахама еча специализацега хьежжа дегІадоагІаш долча доакъошка дІаухийтача капитальни вложенеех лерттІа пайда эца. Цунца дувзаденна, боахама нийсача боарамерча чухьарча подразделенешка производство чутаръяра ларда тІа боахама кІоаргагІа специализаци елга вІаштІехьдоаккхаш йола шийн организационно-боахама план оттае еза.

В. БАГДАСАРЬЯН,
экономически Іилмай кандидат.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ООН-а ГЕНЕРАЛЬНИ АССАМБЛЕЯ ЛАЬРХХІА ЙОЛЧА ЧРЕЗВЫЧАЙНИ СЕССЕ

НЬЮ-ЙОРК, 18 сентябрь. ТАСС-а корр. И. Абраковеш Ю. Романцеван хьахойт:

Тахан укхаза мий болх юха дІаболабир ООН-а Генеральни Ассамблея лаьрхха йолча чрезвычайни сессе. Сесси гульяьар Советски правительства инициативах укх шера июнь бетта дІалаьцача Іарбий территореш тІара израильски эскар дІадаккхарен Израила агрессех хьахиннар дІадаккхарен дош дуьна.

Кхо делегаций юкъе а йоазаш (царна Израила яр а йоахиш) 93 делегаце мегайир тахан арча заседане Финляндие, Швеце, Австре делегацеша юкъейоалаяь резолюце проект. Цу тІа йоах, Гаргарча Малхбоале латтача шенхаштарча хьалах дешага а хьежа цу хьала чІоагІа тоърко а еш, Генеральни Ассамблея солам бу чрезвычайни сессе дийца хинна дош эггара керттерчарех а лоархІаш Ассамблея аргІанарча XXII-ча сессе дувца юкъедоаладолда. Резолюце тІа йоах, 19 сентябре хьаеллача аргІанарча XXII-ча сессега дІалул ца чрезвычайни сессе документаш а.

Голосовани хиннача тІехьагІа къамаьл деш, СССР-а викало Н. Т. Федоренкос белгалдаьккхар Гаргарча Малхбоалера хьал, цигара дар меттел, дунен кхыча районашкара дар а, дерриге хьайицача дунен халкъашта юкъера хьал чІоагІа кхохкаденна долча дусаш хилар. Дунен халкъашта юкъерча империализма эггара реакционерІа долча низаша Іарбий паччахьалкхенашта духьала вІашагІбеллача тийшача бахьан хьахиннача израильски агрессе духьала хьалхашка оттадир шенхашта дола гІулакх.

Цхьаккха а шеквала вагІаш низ бола союзникаши ше хьаллоацаргахи боацаш Тель-Авиво ший агрессе политика лелаерг ца хиларахи лоаллахарча Іарбий халкъашта, машар безача паччахьалкхенашта, ООН-а шеч духьал оттаргІоацаш хиларахи.

Суэцки канала зонеи Иордан яхача хиш районеи Израило лелаеча тІема провокацеша, Генеральни Ассамблея резолюци цар кхоачашъе ца тигаро цІаькха а ООН-а хьалхашка оттаду дІалийлача Іарбий территореш тІара тІехьа ца тетташ эскар дІадаккхарахи лоаллахарча Іарбий паччахьалкхенашта духьал Тель-Авиво лелаьча зуламерча агрессех хьахинна кхыдараш дІалахарахи е дола дош, аьлар советски викало.

Советски делегаце хьалхоац, аьлар, Н. Т. Федоренкос, 19 сентябре хьаеллача Генеральни Ассамблея аргІанарча XXII-ча сессе Израило Іарбий паччахьалкхенашта духьал лаь агресси дІаяккхарах дола дош эггара боккхагІа лоархІам бола а чехкка къоастале деза а дош лоархІалда аьнна яь решени. Советски Союзо хаьда хьаллоац Іарбий паччахьалкхенаш цар кортамукъал бахьан, территореш бІарчча хиларан Израила агресси дІаяккхаран тІехьа лоаттабеча нийсхоп къовсаме.

ООН декхарийла я ООН-а устава керттера принципаши Генеральни Ассамблея решенеши лархІийта, Гаргарча малхбоале машар юхаоттабайта, аьлар СССР-а делегато.

А. А. ГРОМЫКО ЗАЯВЛЕНИ

НЬЮ-ЙОРК, 19 сентябрь, (ТАСС). ООН Генеральни Ассамблея XXII сессе яхача СССР-а делегацена керте а волаш селхан укхаза кхаьчача СССР-а кхыча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкос Джон Кеннеде цІерагІча дунен халкъашта юкъерча аэропорте е заявлени йир:

СССР делегаци ООН Генеральни Ассамблея сессе хьакхаьчай дуненна а вІашагІкхийттача Къамий Организацена а хьалхашка латта сихха хьажа везем лоархІамеи проблемаш къоастаргаж мамогга новкъостал де къаьгта уйла а чІоагІо а йолаш.

Халкъий кортамукъали суверенни бокъонаши тешшаме лораелга, паччахьалкхенаш шоай доІамеи территориально бІарччеи хулга тешшаме Іалашдара гІулакх дергдола решенеш вІашагІкхийттача Къамий Организаце ярга дог доах халкъаша.

Машар чІоагІбара, тІема кхерам дІабаккхара, кхыйола паччахьалкхенаш чурча гІулакхашта юкъелелхарах халкъаш лораяра, колониальни решенех юхедисараш дІадахара тІехьа мел йолча правительствашца гІулакх деладе кийча я Советски правительство.

Советски правительства тІадилларах СССР делегаце юкъейоалаергья Ассамблея хьажийта йоагІаш йола предложенеш.

Ала йиш йолаш моттиг оттарах, са безам бар Нью-Йорке бахача наха а дерригача американски халкъа а дикагІа мел дар хилда ала.

КУБАЙНА ДУХЬАЛАРА ПРАВОКАЦЕШ КИЙЧЪЮ

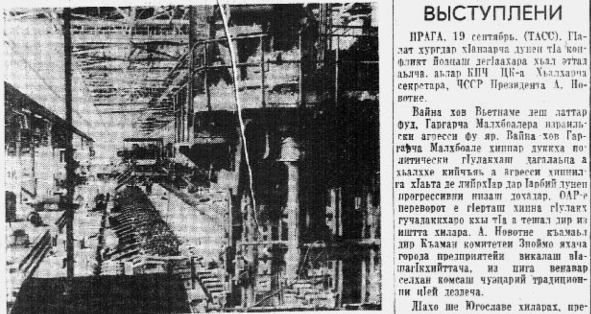
ВАШИНГТОН, 19 сентябрь. ТАСС-а корр. В. Петрусенкос хьахойт:

22—24 сентябре Вашингтоне хургья Американски паччахьалкхений организаце (ОАГ) членаш долча мехкий кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий консультативни совещани. Совещане официальни дувца лаьрхІар да Венесуэла «агІукхашта юкъе» Куба желхаш хІдарга хьажар. Цхьабакъда, деллача Іаман уйла йича вашингтонерча совещанена тІехьашкахьа США паччахьалкхен департамента кулиал а деш укхаза уиттаерг ья революционни Кубана духьалара гаьнна йолхаш йола агрессивни планаш.

США эггара реакционергІа долча гІозарашта дукххача хана деиз дагадоал Куба тІемца йохаелга. Цхьабакъда, «Вашингтон стар» яхача газета обозревателa О'Лире яхачох малхбузерча ах дунен дукхха мехкаш раьза дац Кубана духьала тІема гІулакхаш леладара.

Ший бахьан доацаш дац Кубера социалистически строй тІема наькъаца дІаяккхара Латински Америка мехкий дукхха йола правительстваш раьза ца хиларах Вашингтон кхераш хилар.

Совещане ю ха тІакхоачаш хьайр американски тайп-тайпарча городашка шоашта бІы белла боахка кубински контрреволюционераш. Плайя — Хирона чухьахача хана хьалха лаьттарех наІ Эрнейдо Олива Пентагона тІадилларах хІанз латиноамерикански паччахьалкхений столицашка ухаш лел. Кортамукълен ГІайрена духьал кхы а авантюраш яра уж раьза хилийта гІерташ. «Вашингтон пост» яхача газета корреспондента Гичард Харвода ялу, кубински контрреволюционни элементех латта 40—50 эзар саг юкъехургвола эскар вІашагІтоха деза йоах Оливас, яхаш. Иштта долла эскар да укх массехк шера чІоагІа Вашингтон хьаде гІерта американски тІема техника тІа ховшадаь сий доана машара межамерикански тІема низаш. Оливас латиноамерикански правительствашта тешал дуцагахьа саина, кубински проблема тІемаца къоастаяра уж раьза хуле, хІамаш мукъадахара болама духьал кховсам лоаттабара из эскар малхбузен ах дунен моллагІча а мехкаш доаладе ше кийча ва аьнна.



Болгаре Халкъа Республика. ВІашагІъелла йоалаш латт «стан-170» (сурта тІа) — Софиянa юххерча Кремиковски металлургически комбината хІанз эггара лоархІамегІа йола объект. Укхаза хІара шера арахеца продукци 2 миллион тонн гаргга болата лист хургья. Стан болх бе йолаялийтарца кхоачашхургья СССР технически новкъостал а деш хьалъаьча цу йоккхача предприяте йизза производственни цикл.

БТА—ТАСС сурт.

А. НОВОТНЕ ВЫСТУПЛЕНИ

ПРАГА, 19 сентябрь. (ТАСС). ГІалат хургдар хІанзарча дунен тІа конфликт йолцаш дегІаахара хьал эттад аьлча, аьлар КПЧ ЦК-а Хьалхарча секретара, ЧССР Президента А. Новотне.

Вайна хов Вьетнаме деш латтар фуд, Гаргарча Малхбоалера израильски агресси фу яр. Вайна хов Гаргарча Малхбоале хиппар дукха политически гІулакхаш дагалаьца а хьалхе кийчъяь а агресси хинилга хІаьта де лийрхІар дар Іарбий дунен прогрессивни низаш дохадар. ОАР-е переворот е гІерташ хинна гІулакх гучадаккхаро кхы тІа а тешал дир из иштта хилара. А. Новотне къамаьл дир Къаман комитетеи Знаймо яхача города предприятеи викалаш вІашагІкхийттача, из цига венавар селхан комсаш чуэцарий традиционни цІей дездеча.

ДІахо ше Югославе хиларах, президентацеи кхыча югославски деятелашеи переговораш еш хиларах дийцачул тІехьагІа А. Новотне аьлар: КПЧ-ас доккха дакъа лоаш дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама юкъе, КПЧ ЦК решенеш кхоачашъеча юкъе дакъа лацар ший декхар а лоархІ.



Украина доазонел гаьнна арахьа йоезаш я «Дарничанка» яха Киевски химически хьаьса комбината культура ЦІен халкъа самодеятельни ансамбль. Цунна юкъе ва 240 саг — предприяте болхлойн гІулакхера нахи.

СУРТА ТІА: ансамбла «Кхоих-кхоихиле» яха сагьердаме халхар.

А. Бормотова сурт — ТАСС Фотохроника.

КЕРДА НИКЪ БИЛЛАБ

Укх шера август бетта Іаьржа денача хана Тирко тІий Іо а даькккха арахьарча дунеищара бувзам хьалабар «Іармхи» курорта а цу чІоже бахача берригача нахьа а. Халла гІашлой тІаь тІа гІолла дехва а доахаш кхухьар деррига мухьаш — курортерча наха да хІама, доамашна дажача ээараш долча доаханаи женеи тух, кхьдараш.

Чехкка Тирка тІийтилла вІаштІехь далацар. Цу гІулакха дукха ахча, материал, нах эшар. Ихьабакъда миччахьа гІолла дихьа Іармхе чІожерча наха эшараш лоаттаде дезар. ТІаккха дагабехар лоаман босешка гІолла Фортовга бода къаьна никъ. Итташ шераш дар цу новкъа кхыметтел ворда а ца йода. Амма из никъ юхабиккха бийзар.

Кхоъ бульдозер яхийтар из никъ тоабе. Цхьан бетта болх бир цар анакерте сабелгало яьлча денз боад боллалца ца социйташ. Бульдозеристаша хьийга къа довнзар. Никъ болаш ба Іармхе ваха. Укх деношка яхар цига хьалхара машинаш.

З. ЗАГАЛОВ.

МИЛИЦЕ ВА ИЗ ГІУЛАКХЕ

Цкъа Наьсарен района ТІой-Юртара М. А. Дугиев Къилбаседа-ХІирийчен цхьан юрта ший гаргара нах болча хьоашалгІа ваха хиннав. Цига дукха мийина вехача цо бехке воала саг вийнав. Цудухьа ведда лелар из.



Цу хана денз елхаш, саготдеш хинна Дугиева сесаг цІаьхха хувцаелар, из сатийнагІа а хоялал сашортагІа а хилар.

Участковий уполномоченне, милице зІамагІча лейтенанта Ажигов Берса Мурада теркалдир Къилбаседа-ХІирий АССР милице органаша лохаш хиннача Дугиева сесаг, ше хиннача вІалла тара а йоацаш, сашорта яьина лелаш хилар. «Сецдухьа дола из?.. Елхаш, саготдеш хинна из цІаьхха хувца а енна, сашорта ма яьнайний. Цхьа бахьан доацаш-м хила йиш ма яц из...» яхаш уйла йора участковий уполномоченне.

Цхьан дийнахьа Дугиева беша юхе гІолла тІехвоалаш участковийна бІаргадайра хоарцадаь аракхесса жагІа а увш дола керда лаьтта. Цунах дегабуам баь из шоллагІча дийнахьа цунга хьажа юхавахача, из лаьтта селханарчул шозза дукхагІа дар. «Цхьа дарма доаккхаш я-кх Дугиева, мар лечкъаве доаккхий хьоагІ цо из?» аьнна дагадехар участковийна. Цо зийр тІеххьарча хана Дугиева сайрийна цІагІара хІама бІаргагургдоацаш, кораштa духьал хІамаш эхка ялар а.

ТІаккха, нийшк цІи ялара кхерам боацаш йоагий хьажара куц а оттадаь, ДугиевгІарцига вахар Берса Мурад. ХІама зе Іемача милице болхлочун бІаргах тувлаяланзар наІара тІехьашка лаьтта маІача наьха кирзоний иккаш а, пенельница чу улла гІаьлен юкх а, саьнга кІувс тІа а билла лаьтта латта йоккха чемодан а. Участковий шоайцига варах уизаръяьнцача Дугиевас даим бІаргкхоабар саьнга уллача чемоданагахьа. Долче, цу цІагІа маІа саг хилар гуш да...

Цу дийнахье а ДугиевгІарна чухьажа енача милице оперативни группас саьнга латта чемодан хьайийлача, цунна кІал йоалла тола чу воала къорг гучаяьлар. ХІаьта цу чу лечкъаш хинна кхераме зуламхо лаьца а лаьцар. ТІаккха цунна, йІаьхха а тохаш, суд йир.

Соахка декабрь бетта Христевич яха цхьа саг, закусочне хьахочоа хала човнаш а яь, Эккажкъонгий-Юртарча ший хьоашал долча К. цІагІа лечкъавар. Духьале яьяр дружинникий новкъосталца Берса Мурада гучаваьккхача цу зуламхочо. ХІаьта а цо лаьца милице вигача Христевича 15 шу суд йир.

Милице органашка ше болх беча итт шера чухьа Берса Мурада мел а малагІа а зуламаш гучадаьхад лаьрхІа вала хала да. Мел дукха ба-кх харцахьарча наькъа тІа леста хинна, цо бакъахьарча новкъа баьха, суд е езача дІа ца кхачийта кагий нах!

Из вовзача воккха а зІамига а мелволчо сий деш ва ший наькха тІа къегаш «Кавказ лораярах», «Берлин яккхарах», «Варшава мукъаяккхарах», «Германи эшаярах» яха медалаш, кхыдола совгІаташ дада, из воккха саг санна кІайвенна, шовзткъеи бархІ шу дола, сийна мундир тІаювха сатеме, дог цІена саг.

ХІаьта дукххенешта ховш мичад Берса Мурад, хала тІемаш а деш, тІема наькъашка гІолла Кавказа лоамий довкъашкара ваьнна Берлине кхаччалца ваха хилар... ТІом болалуш 106 лоаман-стрелковий дивизе 442 стрелковий полка салте а волаш Молдаве хиппав 20 шу мара даланза хинна из зІамига саг.

Демобилизаци хинначул тІехьагІа, 1948 шера Алма-Атински области Джамбульски районе ше кхаьчача колхозе звеньевойла, бригадиралла, МТФ заведующелла болх бу Ажигов Мурада. 1957 шера ше ваьча мехка цІавеча милице гІулакхе водаг из. БархІ шера чухьа ТІой-Юрта участковий уполномоченни а волаш цо лаьча дикача гІулакхий лераш йисай цига. ТІеххьарча шин шера Эккажкъонгий-Юрта участковий уполномоченнелла болх беш вола из укхаза а наха дукхавезавеннав.

Дукха ба укхаза шоай участковийгара новкъостал а хьехам а эца уха нах. ХІанз цун участке дальча зуламех цхьаккхе а дисац из даьр малав гуча ца доалаш... Цун участке вахаш ворхІ эзар саг ва. Общественностаца айхха бувзам а болаш бу цо ший болх. ХІанз цун ва 27 халкъа дружинник, 2 штате воаца участковий уполномоченни. Цун дикагІа бола дружинникаш ба М. Мальсагов — «Экажевский» совхоза директор, Б. Итазов — тракторист, А. Угурчиев — юртсовета председатель, дукхха а кхыбараш. Цу массане а боккха профилактически болх чакхбоах, общественни порядок телха ца яйтарга, паспортни режим лелаяргa хьеж уж.

ГІалгІайчене Советски Іаьлал оттадеш кІайча казакех майра лийта пІе партизан воккха саг Ажигов Берса хІанз дийна валаре ший воІах Муралах доккхал деш хургвар. Дукха да М. Б. Ажиговна яьха баркалаш, цунна тийнна Сийлен грамоташ, маьхера совгІаташ. Уж тийннад цунна шийга денна гІулакх тешшаме цо кхоачашдеш хиларах.

Ф. МАЯКОВСКИЙ.

Сурта тІа: милице зІамагІа вола лейтенант Ажигов Берса Мурад.

КАСТТА ДІАЛУРГДА КВАРТИРАЙ ДІОАГІАШ

Советски наха, шоаш къахьегама совгІаташца хьатІадоагІа Октябра цІей дездеш санна дика хетт шоай вахаре укх юбилейни шера дицлургдоаца, дог гІоздоаккхаш дола хувцамаш хилча а.

Юбилейни шера, къаьстта укх тІеххьарча деношка дукха гу сона сай новкъостий а бовза нах а тикашка дикагІа дола тІадувха баракъа, когагІирс, цІагІа эша хІама лохаш. Дукха нах ба из ди тІакхоачаш шоашта керрдача квартирай дІоагІаш бе дохкарга сатувсаш а.

Уж санна болча наха дагалаттар, кхоачашде лаьрхІа къахьегаш я укх деношка тха гІишлошъерий бригада. Юбилейни цІей хьатІакхачалехьа йистедаккха гІерт тхо хІанз оахош хьалдеш дола 64 квартира йола цІа. Наьсархой царга сатувсаш, хьежаш а ба.

Калай лел болхлой кулгаш, ший тайпара я къахьегама ритм хІара этажа тІа. Бригада болхлой звеношта бекъабеннаб. Цхьаццa этаж хьа а ийца из сихагІа йистеяккха яхье яьнцай звенош. Ий тохачарна тІехьтІехьа шоай балхаш чакхдоах электропроводка ечара, штукатураша, басараш хьекхараша. ХІанз чухьара балхаш йистедала доахк.

Тхона, гІишлошъерашта, мел эша материалаш хьатІая гІерт тха снабженцаш, царех оаха сиха пайда а эц. Ший норма цаІ-ах е шиъ — кхоачашца еш чуводац цхьа саг — иштта я оаха яь чІоагІо а.

Дукха ба тхона юкъе шоай болх тика бовзаш, дукххача шерашка гІишлош хьалъеча къахьегаш бола нах. Цар хьокхам тел новкъосташта.

КІезига ба Наьсаре тха Ленина орден лелаю гІишлошъер Цороева Яха ца йовза нах. Дукха да цо районе хьалдаь цІенош, дагарь вергвац цун кулгах чакхъяьнна кирпишкаш. Хьинар долаш, халонех ца къахкаш, ший вахар къахьегамца хоаде ховш кхалсаг я из.

Цунца дукххача шерашка къахьегаш хьабоагІа Оздоева Муъминати, Камурзоева Панаи. Яхий дар санна лакха дене а царга а да правительственни совгІаташ.

Шоаш Іомадаьр, шоашта карагІдаьннар шоай новкъосташка дІадовзийташ, уж дикагІа къахьега Іомабе гІерташ ба цІи хеза гІишлошъераш.

Дукха ха яц тха бригаде Аушева Рукъи болх бе ена, бакъда хІанзе а дикагІбарий мутІарашта юкъеяхай из. ХІанз кІезига ба штукатурка еча, печаш доттача, басараш хьокхача цун тІехьакхе могаргдараш, цул совгІа баь болх дакхха гІалат доацаш а хул.

Шийга, малав хьо иштта къахьега Іомаяьр, аьнна хаьттача шортга Яхийна, Муъмината, бІарахьож Рукъи...

Иштта бригадацара опыт йолчаа Іома а баь хьинаре къахьегаш ба тха болхлой Албогачиева Зуна, Арсельгова Рукъи, Оздоева Мадинат, Гандалоева Фона, Булгучева Довхан, кхыбараш.

И. АЛБОГАЧИЕВ,

Наьсарерча дІа-юха лелача гІишлошъерий колонна бригада мастер.

ФУТБОЛ

ЦХЬАККХА А ЦА ТОЛАШ...

Самардийнахьа С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе чемпионата аргІанарча туре «Терек» команда ловзаш хилар «А» класса шоллагІча группа хьалхарча подгруппа командашта юкъе тІехьарча метте латтача ленинакански «Ширакаца».

Хьалхарча минуташка денз совле грозненцашка йолаш хилар ловзар. Шоай наІараш лораяра беррига низ тІабахийта бийзар ленинакански футболистий. Ловзара цхьан юкъагІа Вырыпаевгара бургац хьаяккха венача «Ширака» команда капитана Карапетяна чІоагІа лозавир грозненски полузащитник. Цу тІа гІолла цхьа корзагІбаьлча санна лайзар дІахо футболисташ.

Сакъердаме йоацаш чакхъяьлар шоллагІа тайм а. Ширакцаш Іалаьмате гІожа ловзаш хиларах дукхаза штраф тоха йийзар парна матча арбитра Ю. Шевлякова (Ставрополь), бакъда цунна магаздар доагІача бесса ловзар вІаштІехьдаккха.

Шиш болашагІа хила веза судахо.

Счет 0:0 йолаш чакхдаьлар из безаме доаца ловзар.

ХьалхагІа лайза «Терека» дублераш счет 2:0 йолаш котбаьлар.

ДОГ ЛАЗАШ ЦА ХИЛЧА...

Грознерча Октябрьски района 30-ча участке № 103 йолча корпусе вах Михаил Андреевич Хворостян, Грозненски машиннаькъа тІа воккхагІвола кондуктор ва из. Михаил Андреевичи Александра Петровнаи ХворостяновгІар бер доацаш бар. 1965-ча шера Грозненски берий цІагІара шоай цІерагІа хьатІа а язъяь зІамига, кхо бутт мара баланза йола йиІиг хьайицар цар. Цох Инна аьнна цІи а тилла хоза баха Іохайшар. Бакъда, кхоачаш цхьа шу а далалехьа дерригa а хувцаделар. Цамогаш бола сесаги бери дІа а кхейса кхы саг а йоалаяь Грознера кхычахьа ваха дІавахар М. А. Хворостян. Хала дале а цхьаь йоІ кхее йолаелар Александра Петровна. Деша а ухаш йоккха йиІиг хиннаяр цох. ЧІоагІа барт тайна, хоза бахар йоІи нанеи.

Иштта уж баххача хана цІаьхха кхийтта елар (1965-ча шера июль бетта) Александра Петровна. Цун вешийна Павел Петрович Литвиновцa йисар Инна. Из ха а хайна сихха Грозне юхавоагІа тхьовра дезал дІа а кхайса дІаваха Хворостян. Инвай да а ва со, хІанзачул тІехьагІа из хьалкхее декхарийла а ва аьнна йиІиг чуІеш хиннача квартира ордер шийга кхачийтар дийхар цо. Из кхоачашхилар.

Бакъда Хворостянга йиІига бала а хиннабацар. Цун дагалаьттар кхылар дар. Нагахьа санна Иннайца цхьана из вахаш хилча алиментaш а тела дезацар, кийчча ваха квартира а яр, цул совгІа еннача наьна цІерах йиІига бетт-бетта доагІаш 23 сом пенси а дар.

ХІа аьнна из дерриге а шийга макхаьчче а ше де лаьрхІар кхоачашде волавелар Іаьржа дог дола Хворостян. Цкъа дале шийна шоллагІча сесаго яьча йоІа Ларийсайнеи Иннайнеи юкъе юкъ з ехкар цо, шозлагІа дале Иннайца геттара во а вар. Са яц хьо, — яхаш фуннагІа даь а цох вала гІертар.

Бакъда цу дерригнех а дика сакхийна Инна йиълагІча классе деша ягІача № 9 йолча школа коллектив цу гІулакха юстара Іанзар. ГорОНО гІолла Хворостян даь бокъонех ваккхар дийхар школа директце. Из дош дийцача Октябрьски халкъа судо цар дехар кхоачаш а даь Хворостян М. А. даь бокъонех а ваьккха йиІиг берий ЦІагІа дІачуеллар. Судо яьча решенена геттара раьза хилар бехке хинна Хворостян ше а.

ЙиІиг цунгара хьаьккхар, бакъда квартира цунна йисар, цул совгІа из дерригa а къоастадаьчул тІехьагІа шин бетта Иннайна доагІа пенси а ший киса чуделлар.

Цу гІулакха оарцагІъяьлар Иннай нана — Хворостян Александра Петровна — болх беш хиннача «Октябрьнефть» НПУ вахара-коммунальни контора коллектив. 75 саг а волаш хиннача шоай профсоюзни собране цар лаьрхІар НПУ ЖКК начальникагеи «Октябрьнефть» мехкдаьттахой союза промкомагеи укх тайпара дехар де: ордер хьа а яьккха Хворостян квартирера араваккхалгеи из Иннай цІерагІа дІатІаязъелгеи. ХІаьта бокъо йоацаш шин бетта хьаийдаь йиІига ахча сберегательни кассе счета Іолуллалгеи.

Бакъда цох хІанзалца хьа хинна цхьаккха а хІама дац. Цу решенена вІалла сагота а вац, сай безам бар дергдар аз цунах-м яха нигат чу а делла лелаш ва Хворостян, ше мел даьчох эхь а ца хеташ. Из духхьал укх цхьан масалах а гуш да.

Берий цІагІа ше яха Іохайначул тІехьагІа ший гІалувха баракъилгаш хьала аьнна Инна «даь» коа яхача из цхьаккха хІама дІа ца а луш экхаьй Хворостяна.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО,

«Октябрьнефть» НПУ юристконсульт.

ИШТТА Я-КХ КАПИТАЛИСТИЧЕСКИ «ЯЛСМАЛЕ»

РАЦИОНАЛИЗАЦЕХ ДОАЛА БЕРКАТ ДОЛИЙ ХЬОАГІ ИЗ?

94300 болхло эккхаваьв Голландерча «Филиппс» яхача Іалаьмате йоккхача радиоэлектронни концерна фабрикашкареи заводашкареи. Укхаза болх баьрех хІара виълагІвар дар-дувхар доацаш висав. Дуккха а болхлой дІабахар концерна даьша доаш... производствана «рационализаци» яр да из, яхаш.

ІАЗАПИЙ ГІАЙРЕ, НАХ БОАБУ ГІАЙРЕ

6500-нел тІех политтутмакхаш къайлагІа Эгейски форда тІарча Юра яхача гІайрен тІа бахьийтаб гречески тІема хунтас. Дийнахьа а бийсанна а лаьгІлац гІомара дома а гІеттабеш цига хьекха мух. 250 кхалсаги бери а долаш бола дийнарех дукхагІбараш демо хьеладаьча чаьтарашка боахкабу.

ГІелбенна геттара кІалбиса ба уж нах, царна яа луш цхьаккхе а хІама яц, духхьала цхьа коача хулар мара. Мала хий тоъац. Унахошта деш цхьаккха а тайпа медицински новкъостал дац.

ПЕНСИОНЕРАША ІАЬРЖ ДЕЛЛАД

Ахмеца бах Австралера дукха пенсионераш. Цар дІадийхад пенсеш лакхъелга. Правительство къора а меттаза а йолаш санна Іийнай, болхлошта, къахьегама ветеранашта цхьаккхе а тайпа жоп а ца луш. Цунна духьале кхайкаяра белгалонпа пенсионерий ассоциацена юкъерча 85.000 къонахчои кхалсагои, цхьарсех Іаьрж доллара ленташ а хьоарчадаь, Канберре, Сидиее, Мельбурне, Брисбене, Аделаиде, кхыча городашка правительствана духьалара демонстрацеш яьй. Демонстранташка ер деташ тІаяздаь плакаташ хиннай: «Валар дикагІа да моцал а йолаш вахачул», «ТІема налогаш лохъелта, пенсеш лакхделга хьадех оаха!».

РУРЕРА АДАР

Хала ха я Рура горнякашта тІаэттар. Царех дукхагІбараш болх боацаш бисаб: кризис я кхеран кІора промышленностага. Укх шера дІабахача ялх бетта а 32000 шахтер Рур йита а йита дІавахав, уж ФРГ кхыча районашка болх лехаш ба.

ЛОРАШ МАЦА ХУРГБА?

Колумбе баха ах нах медицински новкъосталах пайда ийбе йиш йоацаш ба лораш, молхаш, больницаш тоъац. Дукха ха йоацаш из дІаккхайкалаьд Колумбе медицински факультетий ассоциаце председатела Г. Веласкеса.

ХАЛКЪА КХЕТАМ БИЙХКАБ АЛИГАРХЕ

«Сальвадорски халкъа йовзув-дешар ца хар гІордаьнна чІоагІа хилар — олигархе низ бола герз — дІадаккха йиш йоллашехь а дІа на доаккхаш латта бІаь шу гаргга да». Укх деношка из дІаккхайкадаьд Сан-Сальвадора кхаман университета ректор хиннача, республика президента поста тІа вахийта оттаваь кандидат хиннача доктора Фабийо Кастильо Фигароас. Цо ше дІаккхайкадаьчоа тешал даьд бакъдаршца: 1867 шера а 1967 шера а, вешта аьлча бІаь шу даьнначул тІехьагІа а цхьатарра бахача наха 60 процент да Сальвадорерчара йоазув-дешар ца хар. Фигароас белгалдаьккхад хІанз мехка кхы а унзарагІа сурт хилар. хІана аьлча юххьанцара школа итт дешархочох цхьанне мара йистеяккхац, вожаш шоаш даим моцал йолаш хиларах дешара дІабувл.

(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица. 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культураи, промышленностеи отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий — 3-42-28;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05324. Заказ № 4643.